

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Začleňování do partnerovy rodiny

Lukáš Novotný

Bakalářská práce

2013

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lukáš Novotný**
Osobní číslo: **H10193**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Komunitní studia**
Název tématu: **Integrace do partnerovy rodiny**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Teoretická část práce bude zaměřena na současné trendy v začleňování do partnerovy rodiny, přitom se bude snažit zachytit vývoj tohoto fenoménu a porovnat ho se současnou situací. Praktická část bude směřována do oblasti současné integrity do partnerovy rodiny dle kritérií, která budou upřesněna v bakalářské práci.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

JANIŠ, K., SVATOŠ, T. Rodina a otázky s ní související. Hradec Králové: Gaudeamus, 1998

MOŽNÝ, I. Sociologie rodiny. Praha: SLON, 1999

OAKLEYOVÁ, A. Pohlaví, gender a společnost. Praha: Portál, 2000

ČERMÁKOVÁ, M. Proměny současné české rodiny : (rodina - gender - stratifikace). Praha: Sociologické nakladatelství, 2000

FIALOVÁ, L. Představy mladých lidí o manželství a rodičovství. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Ondřej Štěch, Ph.D.**
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2013**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

Mgr. Zbyněk Andrš, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2012

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše. Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 29. 3. 2013

Lukáš Novotný

Chtěl bych poděkovat panu PhDr. Ondřeji Štěchovi, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, za obětovaný a čas a podnětné připomínky.

Anotace

Práce se snaží nalézt odpověď na otázku, jestli a popřípadě jak v současné době probíhá začleňování do partnerovy rodiny. V poskytnutých rozhovorech popisují účastníci své zkušenosti s interakcí s partnerovou rodinou. Práce vede k závěru, že vztahy s partnerovou rodinou jsou pro všechny účastníky významné a umožňují někdy i zkušenost „nového domova“.

Klíčová slova: rodina, partner, začlenění, vztahy, partnerství

Title: Integration into partner's family

Abstract

Thesis tries to answer the question: how does the integration into partner's family proceed. The interviews describe participants' experience with their partner's family. The thesis concludes that the relation with partner's family is significant for all of the participants. Sometimes they even describe it as a „new home“.

Key words: family, partner, integration, relationship, partnership

Obsah

1 Úvod.....	9
2 Co bylo první?	11
3 Rodina.....	12
3.1 Socializace dítěte	12
3.2 Příčiny změn uspořádání rodiny	13
3.2.1 Generace „dospělých“ dětí	13
3.2.2 Proměny rodiny.....	14
4 Výběr a volba partnera	18
4.1 Je důležitější blízkost sociologická či psychologická?.....	18
4.2 Přitahují se protiklady?	19
4.3 S-V-R teorie	20
5 Partnerství	23
5.1 Proč se podobní lidé rozvádějí kvůli rozdílnostem?.....	23
5.2 Střet dvou rodin.....	24
6 Začlenění do partnerovy rodiny	26
7 Praktická část	29
7.1 Metodologie	29
8 Rozhovory	32
8.1 Účastnice 1.....	32
8.2 Účastnice 2.....	36
8.3 Účastnice 3.....	42
8.4 Účastnice 4.....	48
8.5 Účastnice 5.....	57
9 Závěr	65
9.1 Celkový závěr	67
10 Zdroje:.....	69
11 Přílohy.....	70

1 Úvod

Téma své bakalářské práce „*Začleňování do partnerovy rodiny*“ jsem si vybral hned z několika důvodů. Myslím si, že velice dobře koresponduje se studovaným oborem, to jest Komunitní studia, neboť samotná rodina je tou nejužší komunitou, kterou lze zkoumat. Dalším, dle mého názoru, velice důležitým předpokladem k úspěšnému zvládnutí práce je mít určitý vztah ke zkoumanému problému. Já osobně jsem prošel poměrně spletitou cestou v začleňování do partnerčiny rodiny. Z tohoto důvodu mě zajímalo, jak probíhá či probíhalo začleňování u jiných lidí. Také si myslím, že tato oblast není v dostatečné míře probádána. Podle mého názoru je velkou chybou, že se nezabýváme lidmi, se kterými trávíme podstatnou část svého života. Pokud bychom v této oblasti získali více vědomostí, mohlo by to pomoci například snížit počet rozvodů. Tudíž bych rád přispěl k jejímu obohacení, což se mi doufám povede.

To je tedy cílem práce. I když se zdá, že v dnešním světě není možné nalézt či vymyslet něco nového, dá se alespoň najít úhel pohledu, který známý není. Rád bych tedy našel odpovědi na následující otázky. Jak vlastně probíhá v dnešním světě výběr partnera pro život? Jakými zákonitostmi se člověk řídí? Kdo nás při tom ovlivňuje? A pokud už jsme si správně vybrali, jak vypadají vztahy s partnerovou rodinou? Jak se tvoří vzájemné vazby? A tvoří se vůbec? Není to třeba tak, že ve stále se zrychlujícím světě není čas na budování pevnějších pout s nově nabytou příbuzenskou větví? Rozhovory s lidmi, kteří prošli touto životní kapitolou a kteří mají dlouhotrvající vztah, se budu snažit najít odpověď na to, jak probíhá či probíhalo začleňování do partnerovy rodiny.

Při hledání, kdo se touto otázkou již zabýval, jsem musel připustit, že podobný výzkum se zatím v českých pramenech neobjevil. Většina česky psané odborné literatury i kvalifikačních prací se zabývá do velké míry samotným

partnerstvím, rozvodovostí, úbytkem porodnosti či mechanismy při výběru partnera a snaží se nalézt příčinu těchto jevů. Mnou nastíněný problém je do jisté míry značně neprobádaný, ale přesto se budu snažit odpovědět na výše položené otázky, jak nejlépe budu moci.

2 Co bylo první?

Hned na začátku práce stojíme před velmi těžkým úkolem, a sice rozhodnout, zda se vyskytovalo dříve u lidí chování partnerské či neslo větší množství znaků chování opečovávajícího, tedy rodinného. Nutnost nespočívá pouze ve správném řazení kapitol, ale zejména určuje lidské chápání, dalo by se říct, celého společenského paradigmatu. Totiž, jestli je člověk spíše zaměřen na výchovu (rodina), nebo si spíše zakládá na uspokojení svých potřeb (partnerství). Matoušek nám k tomu říká, že „etologie totiž ví, že rodičovské chování je původnější než chování partnerské. Podle etologů se zasnubní rituály zvířat vyvinuly z poskytování ochrany a výživy mláďatům a prvky rodičovského chování jsou v nich patrné stále“ (Matoušek, 2003:15).

3 Rodina

Pokud si položíme otázku, co je tím nejzákladnějším pro každého jedince, je to jednoznačně rodina, do které se narodil. Můžeme ji nazývat orientační či primární rodina jako např. Matoušek, 2003. Ta je pro novorozence první institucí, se kterou se setkává. Po narození je jedinec v podstatě zvíře, které je vybaveno pouze reflexy a pudy. Jelikož se ale člověk ve většině případů nepochopitelně považuje za tvora na daleko vyšší úrovni, než se nachází zvíře, cítíme, že musí nastoupit něco, co tohoto nepoznamenaného tvora začne měnit.

3.1 Socializace dítěte

Zde se cesty jednotlivých přístupů rozcházejí. Možný tvrdí, že „ta první byla výrazně formulována už Pascalem v sedmnáctém století: rodíme se s duší čistou jako nepopsaný list, *tabula rasa*, a tedy nutně všichni stejní. (...) Opačné stanovisko, tedy že si na svět přinášíme v genech úplnou sadu svých vlastností, kvalit a potenci, nabylo na váze od devatenáctého století a Mendlových objevů působení dědičnosti. Na počátku devadesátých let minulého století (...) zavládlo mezi oběma tábory příměří a odborná obec se shodla na sofistikovanějších výkladech než prosté buď – anebo“ (Možný, 2006: 163).

V průběhu času se jedinec stává členem společnosti. Jako nejdůležitější proces uvádí Berger a Luckmann (1999) internalizaci neboli socializaci. Tito autoři zdůrazňují, že pro přežití jedince ve společnosti je zapotřebí jej socializovat, mohli bychom říci i „zspolečensťit“. Zspolečensťení probíhá nejčastěji v důsledku působení tzv. významných druhých určitého jedince, což bývá zpočátku jeho nejbližší rodina. Proces spočívá v osvojení postojů jeho významných druhých a jejich následné přijetí za vlastní. Nazývá se primární socializace. Dítěti jsou předkládána fakta, o kterých nepochybuje, neboť to, co řeknou rodiče je automaticky pokládáno za bernou minci. Posléze však jedinec

zjišťuje, že svět, který mu byl předkládán rodiči, není jediný. V této fázi se stává například učitel ve škole novým významným druhým, který dítěti předkládá novou realitu. Pro tuto část je typický konflikt mezi realitou rodičů a nově poznávanou realitou.

Pro stvrzování jedincovy reality jsou sice důležitější významní druzí, ale nemůžeme pominout příslušníky jeho sekundární skupiny, tedy ty, se kterými se stýká, ale zároveň nejsou členy jeho rodiny. Tyto dvě skupiny se ovlivňují navzájem a také současně působí na jedincovu sociální realitu. Následující kapitola nás dokonce přesvědčí o tom, jak díky změnám ve společnosti role rodiny ustupuje do pozadí a jedinec si musí své významné druhé hledat.

3.2 Příčiny změn uspořádání rodiny

Co se týče této části, nerad bych se pouštěl do nějaké hlubší analýzy, například jak se rodina vyvíjela od svého prvopočátku, kdy ji tvořily tlupy pračlověka, a jakými všemi proměnami za dlouhou dobu své existence prošla, neboť to by mělo být cílem úplně jiné práce. Ovšem bez základní hrubé znalosti bychom jen stěží pochopili jisté mechanismy, které současnou rodinu ovlivnily, proto zde nastíním pouze ty nejdůležitější teze, které popisují, co předurčuje nynější podobu rodiny.

3.2.1 Generace „dospělých“ dětí

Možný (2002) popisuje několik změn, které se podle něho začaly formovat hlouběji v minulosti, projevíly se však až ve druhé polovině dvacátého století. Tehdy se spojilo dohromady několik faktorů. Po Druhé světové válce se narodila generace, která už nechtěla opakovat chyby svých rodičů. Chtěla problémům čelit s nastavenou tváří. To se promítlo i do následující generace, která po vzoru svých rodičů chtěla být opět chytřejší a dospělejší. Tyto děti měly schopnost vidět především to, co se skutečně děje, než to, jak to prezentovali jejich „staromódní“ rodiče. Jakmile prohlédly tento naoko spokojený model, odsoudily ho a zapudily. To se ovšem bohužel

neobešlo bez položení základních otázek, např. co vlastně vedlo lidi k rodinné tradici a co je vlastně rodina.

Již několikrát jsem se setkal s tím, že pokud člověk začne o něčem pochybovat, zborší se tím i to, co dosud celkem stabilně drželo. To stejné se událo i s rodinným paradigmatem. Možný tento kolaps líčí takto: „Západní Evropou a Spojenými státy prošla vlna sociálních nepokojů, radikálních hnutí a (zatím) i posledního vzmachu velkých ideologií. Pod vlivem marxismu (...) a feminismu (...) byla tradiční rodina označena za ideologický, utlačující koncept, jenž nereprezentuje nic v realitě; a pokud ano, tím hůř!“ (Možný, 2002:19).

3.2.2 Proměny rodiny

Logicky bychom měli hledat důvody, proč se tomu tak stalo. Tím jsem se znovu dostal ke změnám, o kterých jsem se zmínil na začátku kapitoly. Možný (2002) je vidí v následujících rovinách. Tou největší je zřejmě oddělení od církve, která sama o sobě zajišťovala stabilitu a neměnnost. Toto odpoutání od „vyšší moci“ se promítlo do nejrůznějších oblastí. Především to bylo vypovězení nezrušitelnosti manželského svazku. Zrušení této jistoty asi nejvíce otráslo lidským duchem, který byl najednou svobodný a nevěděl, co si s nově nabytou svobodou počít. V souvislosti s tím se taktéž ztratila nutnost vazby sexu na manželství. K tomu pomohly i pokroky v oblasti metod proti nechtěnému těhotenství. Kombinace těchto dvou prvků byla pro tradiční rodinu zvláště zničující a zavdala vzniku neúměrného množství možností, kterému většina lidí nedokázala a stále ještě nedokáže odolat.

Dokladem přísloví, že všeho moc škodí, je fakt, že zprvu prospěšná dělba práce, tedy specializace v něčem, v čem jedinec vyniká, začala potlačovat dosud výhradní právo rodiny působit v určitých oblastech. Možný to formuluje tak, že „škola převzala od rodiny vzdělávání dětí a masmédia zrušila monopol rodiny na jejich socializaci k respektovaným hodnotám a správnému životnímu stylu“

(Možný, 2002:20). Socializace dítěte, jak je uvedeno výše, je základním procesem v utváření pevných vazeb dítěte. Pokud rodiče tráví neúměrně velkou část svého času v zaměstnání, nemá dítě jinou možnost, než si utvářet představy o světě v lepším případě na základě vedení pracovníků škol, ovšem v daleko častějším a horším případě to jsou jeho vrstevníci, kteří mají na dítě vliv.

Zde je dle mého názoru dobře vidět úpadek tradice rodiny. Slýchávám velmi často z úst starších generací, jak se doba změnila, a že mladí nemají vůči starším již žádnou úctu. Kde je ale chyba? Kdo má vštěpovat malým dětem zásady morálky? Jak je popsáno výše, škola, třebaže může vyvíjet snahu, nemá dostatečnou prestiž pro to, aby si z ní brali jedinci příklad. A i kdyby nakrásně chtěli, proč si ji brát za vzor, když sama porušuje morálku. Byl jsem svědkem situace, kdy se na střední škole z hodnocení „nedostatečně“ pozoruhodnou shodou okolností stalo „dostatečně“. Náhodná shoda okolností zahrnuje návštěvu rodičů-podnikatelů žáka v místě školy a následně poskytnutý finanční dar škole. Návštěvy rodičů ve škole z toho důvodu, že nesouhlasí s hodnocením učitele, vůbec podřývají jeho autoritu, jelikož ono dítě má potom pocit „nedotknutelnosti“. Z tohoto faktu dle mého názoru pramení onen nedostatek respektu ke starší generaci. V podstatě za to mohou rodiče, kteří nevěnují dostatek času svým dětem. A své selhávání kompenzují buď výše zmíněnou podporou v jakýchkoliv situacích, anebo utvrzováním svých ratolestí v tom, že pokud se budou dostatečně snažit, dokážou všechno na světě a nikdo je v tom nezastaví.

Jak je tedy možné, že rodiče již nemají na své potomky čas? Dělbá práce přisuzuje muži roli živitele, z čehož plyne předpoklad, že o výchovu dětí se bude starat z větší části žena. Co se stalo, že žena již dnes neplní svou funkci pečovatelky? Dle Možného (2002) je to dáno přeměnou náplně práce. V současné době zabírá terciární ekonomický sektor více než 50% celkové

výroby (MPSV, 2011: 16). Tím se výrazně liší od 19. století, tedy „století páry“, jež bylo orientováno především na průmyslovou výrobu. Tento fakt způsoboval ženám výrazný fyziologický hendikep. V informačním věku se pro ženy otevírá nespočet možností uplatnění. V jistém smyslu je dokonce žádoucí, aby se žena do řešení problémů zapojila. Jak známo, mužský a ženský mozek pracuje diametrálně odlišně. Tudíž je logické tvrzení, že stejný problém vyřeší každé pohlaví jiným způsobem. Nikoliv jedno pohlaví lépe, ale rozdílně. Kombinací obou postupů se může dosáhnout nejefektivnějších výsledků. Proto je důležité, aby v pracovních týmech byla rovnoměrně zastoupena obě pohlaví. Zde bych pouze rád zdůraznil, že zde nepodporuji slepé vyrovnávání genderových nerovností například ve vedoucích pozicích. Tvrdím pouze, že dokázané odlišné postupy myšlení, je vhodné používat při řešení problémů.

Proměny, či možná mizení rodinných tradic popisuje i Singly. V podstatě se shoduje s Možným v nástupu generace, která chtěla dělat věci po svém. Singly popisuje, jak se například změnila strategie pojmenovávání novorozenců. Dříve se jména „dědila“. Také bylo předem stanovené rozdělení příbuzných na křtech jednotlivých potomků. Dnes rodiče vybírají svým ratolestem jména podle vlastního úsudku, mnohdy pouze ze zálibení. Další proměnou je podle Singlyho uzavírající se rodina a neutuchající sociální soutěž. „Menší frekvence vztahů s lidmi z nejbližšího okolí způsobuje, že se lidé orientují čím dál více na sociální kritéria. Už se neříká „tenhle je synem tamtoho“, ale „má nové auto“ (Singly, 1999:60). Sociální soutěž je popisována takto: „Každá rodina vstupuje do soutěže, aby byla alespoň na úrovni ostatních: „Sousedí si pověsili hezké záclony. A co my?“ (...) Záclony lze totiž považovat za známku proměny rodiny z nižších sociálních vrstev. Slouží k tomu, aby ochránily soukromý život před zraky druhých lidí, (...)“ (Singly, 1999:60).

A konečně poslední změnou je převzetí odpovědnosti výběru partnera z rodiny na jedince. V souvislosti s tím, jak se „probouzela“ mladá generace, začali se její členové osamostatňovat i ve volbě svého budoucího protějšku. Musíme si přiznat, že rodiče v tradiční společnosti „samozřejmě vybírali i (vesměs však především) nakolik je potenciální partner vhodný z hlediska kontinuity rodinného státu, majetku i kulturního habitu“ (Možný, 2002: 19-20). To si budoucí generace, která věděla lépe, než jejich rodiče, co je pro ni nejlepší, nemohla nechat líbit. Možný však uvádí i další příčinu oslabení vlivu rodiny na výběr budoucího partnera pro potomka. Jejich důvody, tedy důraz na lepší postavení rodiny na společenském žebříčku, který se počítal mimo jiné i podle majetku rodiny, přestaly být aktuální. Důvod nám popisuje Možný takto: „Dvě světové války, světová hospodářská krize mezi nimi, u nás zejména i komunistický puč, také demonstrovaly, jak malá je jistota v trvalé držení a nezměnitelnou hodnotu rodinných majetků“ (Možný, 2002:20). Poslední příčina transformace rodiny nás plynule přivádí k dalšímu tématu.

4 Výběr a volba partnera

Věřím, že každý z nás si už tuto otázku alespoň jednou položil. A pokud ne, udělám to tedy teď za všechny. Proč jsme vlastně s tím, s kým jsme? Co nás vede k tomu, že jsme si vybrali právě tohoto partnera, a ne jiného? Co od něj očekáváme? A jsme vůbec s tím, s kým bychom chtěli být? Tyto otázky jsou možná staré jako lidstvo samo, ale odpovědi na ně hledáme jen po velice krátkou dobu, neboť jejich choulostivost je patrná na první pohled. Přesto je toto téma velice dobře zmapované. Zaprvé, existuje více pohledů na tuto otázku a zadruhé, je publikováno mnoho teorií o tom, jak pracují mechanismy při výběru partnera.

4.1 Je důležitější blízkost sociologická či psychologická?

Tou nejzákladnější podmínkou pro navázání kontaktu, na které se shoduje většina autorů, např. Matoušek, Možný, Plaňava, je blízkost. Ta může být sociální, náboženská, postojová (hodnotová), na každý pád však potencionální partneři musí mít něco společného. V opačném případě se pravděpodobnost setkání snižuje. Janoušková a kol. zmiňují i možnost náhodného setkání (Janoušková a kol., 1967). Plaňava jednoduše rozděluje několik soupeřících úhlů pohledu, ze kterých můžeme na výběr partnera nahlížet. Převažují vědomá či nevědomá očekávání, dále možnost zda se hledají buď podobní jedinci, či preferují protipól ke své povaze a nakonec jestli lidé hledají blízkost spíše sociální, tedy co se týče jejich postavení na společenském žebříčku, či dávají přednost spřízněné duši na poli postojů a názorů (Plaňava, 2000).

Matoušek se domnívá, že vědomá očekávání jsou právě snahy o takového partnera, se kterým máme co nejvíce společných oblastí. To nám dokládá následujícími slovy: „Při volbě partnera se dává přednost člověku stejné rasy, stejné sociální vrstvy, stejného náboženství“ (Matoušek, 2003:58).

Zajímavé je, že podvědomá očekávání sdružují jak sociální, tak psychologické faktory. To potvrzuje vzápětí tak, že: „výzkumy provedené s lidmi, kteří se seznamují na inzerát, objevily (...) podobnost v těchto psychologických charakteristikách: (...) pesimismus – optimismus, liberalismus – konzervatismus, extroverze – introverze, (...)“ (Matoušek, 2003:58).

Plaňava (2000) se drží střetu příznivců sociologického a psychologického přístupu. Popisuje, jak se mínění odborníků přelévало z jedné misky vah na druhou. Je třeba zdůraznit, že podle Plaňavy jsou psychologické faktory, tedy nevědomá aspekty motivace a očekávání, formovány situací v dětství v orientační rodině. Zde se tvoří negativní normy, tedy to, jak by to vypadat nemělo. Zároveň je však nevědomá část výběru partnera silně ovlivněna emocemi, a tudíž představuje vážné riziko pro budoucí vztah, jelikož emotivní výběr nemá stálý charakter.

Není úplně jasné, které z těchto pojetí se dá považovat za více blížíící se pravdě. Spíše bych asi souhlasil s Matouškem, který má dle mého názoru komplexnější pojetí charakteristik, které lidé hledají u svého protějšku. Také je pravděpodobnější, že lidé, kteří se nacházejí na podobném sociálním stupni, budou mít i podobné názory, zejména politické.

4.2 Přitahují se protiklady?

Další teorií při výběru partnera je obecně známá formulace, že protiklady se přitahují. Tuto tezi odborně popsal R. F. Winch (1958) jako teorii komplementarity. Plaňava o ní píše, že „uznává význam sociologických faktorů v počátečních fázích známosti, které posilují homogenní tendence při hledání partnera, avšak popírá, že by při vlastní volbě byly určující“ (Plaňava, 2000:179).

Teorii komplementarity můžeme přeformulovat na komplementární teorii, což znamená teorie o doplnění. Aby Winch dostal svému tvrzení,

předkládá dva modely: první, kdy oba partneři mají stejné potřeby, ovšem různí se v nutnosti tyto potřeby naplňovat, a druhý, kde se předpokládá, že jedinec si partnera hledá tak, aby měl odlišné potřeby od svých. V tu chvíli tito dva jedinci mohou uspokojovat své potřeby na základě směny. Plaňava k tomu dodává, že „v prvním (modelu) se dva hledají a setkávají na základě socio-kulturní homogenity, ve druhém jde o osobnostní potřeby. A tomuto druhému stadiu příkládá Winch větší vliv a význam (...)“ (Plaňava, 2000:180). Winch tedy preferuje onen psychologický přístup, i když poněkud modifikovaný, že člověk spíše než podobnost hledá odlišnosti, kterými může uspokojit své potřeby a zároveň se vůči svému protějšku lépe vymezit.

O teorii či principu komplementarity se zmiňuje i Možný (2002) ve své Teorii sňatkového trhu. Poukazuje zde na výzkumy, ve kterých M. K. Whyte (1990: In Možný 2002) prokázal, že teorie komplementarity je neplatná. Doslova píše, že „testování této teorie ukázalo (...), že – empirické výzkumy Winchovy předpoklady vesměs nepotvrzují: lidé jsou spíše přitahováni k partnerovi obdobných, ne protikladných charakteristik“ (Možný, 2002:102). Tudíž můžeme s naprostou jistotou říci, že pořekadlo o protipólech platné není.

4.3 S-V-R teorie

Oproti výše uvedené teorii, teorii S-V-R zatím empirická zkoumání potvrzují. Možný (2002) i Plaňava (2000) popisují model, který navrhl Bernard Murstein (1986) a nazval jej Stimulus – Value – Role. Murstein jej představuje vzápětí po své kritice výše uvedeného modelu. S-V-R model počítá se třemi stádii, kterými musí známost projít, přičemž v každém z nich jde o porovnávání určitých hledisek.

Tím prvním je stimulus čili podnět. Zde jde v první řadě o upoutání partnera, například fyzickou přitažlivostí, sociálními dovednostmi nebo společenským postavením. Plaňava (2000) poukazuje na fakt, že pokud jedinec

nemá co nabídnout v jednom ze tří stádií, může být tento deficit zahlazen vyniknutím v oblasti jiné.

Ve druhé fázi, která nese název Value, tedy hodnota, se dvojice, která si na začátku projevila vzájemné sympatie, snaží nalézt shodu i na poli hodnotového žebříčku, názorů na společnost či postojů v důležitých životních otázkách. Tomuto tématu se daleko podrobněji věnuje Plaňava (2000), který tvrdí, že pokud jsou společné debaty frekventované a dvojice nalézají více společných názorů, dává to prostor k rozvinutí hlubších citů, než v prvním stadiu. A ještě jeden důležitý poznatek: „Jestliže člověk u někoho, kdo se mu líbí, shledá podobné hodnoty, jaké má sám, utvrzuje ho to v přesvědčení, že jeho hodnoty jsou správné“ (Plaňava, 2000:182).

Proto, aby v budoucnu nově nabytá známost přerostla například ve sňatek, samozřejmě stačí, aby v sobě dvojice našla zalíbení, nebo dostatek shodně sdílených hodnot a názorů. Daleko spokojenější a tím pádem i trvalejší svazek však vznikne, pokud si známost projde i třetím stadiem – Role. Z názvu je patrné, že v této poslední fázi si dvojice ujasňuje, kdo konkrétně bude zastávat určité role v budoucím svazku, a hlavně jak se v nich bude chovat. Rolí člověka se samozřejmě myslí očekávané chování v nastalých situacích.

Pozorný čtenář si všimne, že v jednotlivých stádiích se odráží výše popsané přístupy při výběru partnera. Zatímco stimulus se se svou nutností vzájemného zaujetí přibližuje sociologickému modelu homogenních charakteristik, hodnotová fáze se velice podobá názorům psychologicky orientovaným. Třetí stadium, jak již bylo řečeno, není podmíněno, tudíž jej zahrnovat nebudu. Je tedy možné na celou teorii nahlížet tak, že jde vlastně o sloučení obou přístupů – sociologického a psychologického – ovšem Murstein neudělal tu chybu, že by veřejně deklaroval svou teorii jako syntézu dosud soupeřících názorů, jako se to stalo Alanu Kerckhoffovi a Keithu Davisovi

v roce 1962 (Možný, 2002). Oba dva citovaní autoři považují Mursteinův model za úspěšný. Možný (2002) jej komentuje jako úspěšně empiricky podložený, Plaňava zase ujišťuje, že „Mursteinovu koncepci považujeme za možný i užitečný model vzniku a rozvoje známosti“ (Plaňava, 2000:183).

5 Partnerství

5.1 Proč se podobní lidé rozvádějí kvůli rozdílnostem?

Napadá mě otázka, když máme k dispozici tolik literatury o volbě partnera, proč jsou potom vytvořené svazky tak nestálé? Úhrnná rozvodovost byla v roce 2011 podle Českého statistického úřadu 46,2% (ČSÚ, 2013). To znamená, že téměř každé druhé uzavřené manželství nevydrží. Jedním z důvodů tohoto vysokého čísla je, že se jedná o poměrně snadné rozvody, jejichž důvody jsou naším právem definovány jako „rozdílnost povah, názorů a zájmů“ nebo „ostatní“. Toto téma by mohlo být, dle mého názoru, zajímavým námětem ke zpracování, protože podle Českého statistického úřadu „uvedené dvě kategorie zahrnovaly v roce 2011 již téměř 89 % případů (*rozvodů*) u mužů i u žen (...).“

Proč se berou lidé, kteří se dle výše uvedené statistiky rozvádějí proto, že spolu nemají nic společného? Kapitola o výběru partnera nám jasně ukazuje, že lidé vyhledávají osobu, která jim je podobná svými vlastnostmi, zájmy, postavením atd. Berou se snad příliš brzy na to, aby svého partnera opravdu blíže poznali? Či se v dnešní uspěchané době mění zájmy a názory jedince tak radikálně, že to začne překážet vztahu? Nebo si lidé pouze užívají možnosti, že „to jde“ se rozvést? Jsou líní řešit problémy, které jim dříve či později vztah přinese? V literatuře můžeme najít nikoliv sporadicky se objevující ženu, která nese všechny strasti, avšak zůstává svému muži věrna „až do smrti“, i když si netroufám tvrdit, zda častěji do její, nebo do jeho. Transformace od tradiční k moderní rodině zjevně podporuje individualistické chování jedinců, na které není vytvářen takový tlak, aby jednali v souladu s obecným blahem.

Jiným důvodem, proč tak často dochází k odloučení partnerů, který také souvisí s dnešní rychle ubíhající dobou, je to, že lidé možná nemají čas na vytváření pevnějších vazeb. U svého protějšku ještě ano, ale na jeho rodinu už

nezbývá čas, dokonce o to třeba ani nestojí a považují to za nedůležité. Často můžeme slýchávat „Žiju přece s tebou a ne s tvou rodinou“. Situace je ovšem jiná, jak popisuje Forwardová: „Všichni vstupujeme do manželství zformovaní tím, co se s námi předtím po emocionální stránce dělo. Není pochyb o tom, že zkušenost vašeho partnera v jeho vlastní rodině předurčí, do jaké míry se k vám bude chovat aktivně a ochranně, až začnete mít problémy s jeho rodiči“ (Forwardová, 2004:31). Z toho vyplývá, že partner je svou rodinou ovlivněn nejen před začátkem celého vztahu, což je samozřejmě logické, ale že bude svou rodinou ovlivňován i po navázání vztahu. Dokládá to poslední věta Forwardové, tedy „až začnete mít problémy s jeho rodiči“. Zde si všimněte slova „až“. Nepoužila slovo „jestli“ ani „kdyby“. To zcela jasně předjímá, že konflikt s partnerovými rodiči, ať už větší či menší, jednoho dne nevyhnutelně přijde.

Tento fakt podporuje mou zmínku o tom, že zajímat se blíže o partnera a jeho rodinu a věnovat svůj čas poznávání mechanismů, které ji drží pohromadě, by mohlo pomoci snížit počet rozvodů, a tím umožnit více dětem vyrůstat v úplných rodinách.

5.2 Střet dvou rodin

Matoušek tvrdí, že „sňatkem fúzí dvě rodinné tradice“ (Matoušek, 2003:62). Já říkám, že tyto dvě rodiny se střetávají ještě před samotným sezdáním. Již v procesu navazování vztahů na sebe jednotlivé rodiny působí, ať už přímo, tedy jejich interakcí „tváří v tvář“, či nepřímo, tedy skrze partnera potomka. Dalo by se říci, že jedinec je svou orientační rodinou „orientován“ určitým směrem. Jsou mu vštípeny určité cíle a způsoby, jak jich dosáhnout. Už to může způsobovat rozpory mezi rodinami.

Jak je uvedeno na začátku, v ideálním případě působí na socializaci a výchovu dítěte jeho rodiče, a to zejména v jeho raném vývoji. Velmi důležitá je

však následující poznámka: „Dítě si ovšem z původní rodiny nepřináší pouze obraz izolovaného rodičovského vzoru. Dítě rovněž sleduje rodiče v interakci se všemi členy širší rodiny i s osobami nepříbuznými. Může si tedy vtisknout do paměti celé scénáře, v nichž má obvykle přidělenou roli, s níž se ztotožnilo“ (Matoušek, 2003: 63). Zde se vysvětlují konflikty, které pocházejí z orientační rodiny, ale projeví se až při zakládání prokreační rodiny. Ty se mohou týkat podle Matouška týkat například rozdělení rolí v rodině, „může jít i o způsob zacházení s emocemi, způsob zacházení s konflikty apod.“ (Matoušek, 2003:63). Může také jít o nenaplněná očekávání obou partnerů. Zde si mohu na pomoc vzít soupis očekávání vzhledem k partnerovi, který nastínili manželé Kratochvílovi. Zmiňuje jej Matoušek a jeho první dva body u každého pohlaví opravdu velice pěkně popisují již nastíněné problémy. Zatímco „žena čeká, že muž bude poslouchat její běžné starosti. Případně, že i on jí bude vypravovat svoje běžné starosti“, tak „muž čeká, (...) že on bude jen minimálně obtěžován jejich těžkostmi“ (Matoušek 2006: 59). Jak však Matoušek uvádí v závěru kapitoly o získaných scénářích: „Všechna výše uvedená tvrzení mají jen pravděpodobnostní platnost. (...) Z toho je zřejmé, že orientační rodina není osudově závazným vzorem. Vzor nerozhoduje; rozhoduje, jak se vzorem nakládá generace potomků“ (Matoušek, 2003:63).

6 Začlenění do partnerovy rodiny

Navzdory tomu, že tomuto tématu se věnuje praktická část práce, cítím, že bych ještě rád pronesl pár slov, než přejdu k reálným informacím, které jsem měl možnost získat od účastníků výzkumu.

Nejprve, proč právě začlenění. Rodina jako velice dynamický celek se mění tak rychle, že si to ani nestačíme uvědomovat. Od narození je nám předkládáno, že rodina je základní místo, kam se můžeme vracet, a kde žádat porozumění. Všichni se navzájem znají a nikdo o nikom nemá důvod pochybovat.

Co se však stane, když se do pevného kruhu začne tlačit někdo zvenčí? Co dělat, když nějaký cizí jedinec začne více a více času trávit s vaším dítětem a tedy chtě nechtě v blízkosti vaší rodiny? Jak se zachovat? Přijmout ho s otevřenou náručí? Pokud mu vyzradíme naše tajemství, může nás to posléze mrzet. Jak jsem uvedl výše, statistika hovoří spíše proti vztahům. Manželství vydrží jedno ze dvou a rozchody jsou na tom podle mého názoru ještě hůře. Jak může tedy rodič poznat, že právě tento partner je ten pravý? Nebo bychom měli spíše zamezit jejich styku? Tím ušetříte velkou ránu vztahu s vaším potomkem.

Z tohoto důvodu pohlížím na začleňování jako na velice citlivou a zároveň důležitou etapu navazování známosti. Zároveň v tom však vidím i pronikání něčeho cizího do integrity rodiny. Věřím, že až já budu na druhé straně barikády, budu velice lpět na potvrzení životaschopnosti rodičího se vztahu a mého potomka.

Na druhé straně, zkušenosti z vlastního navazování vztahu i zkušenosti nabyté během tvorby práce mi jistě pomohou k tomu, abych byl schopen zjistit povahu vztahu co nejdříve. Také bych chtěl zdůraznit, že se nebráním projevení

vřelých citů, pokud si budu jist dobrými úmysly s partnerem svého dítěte. To ostatně zachycují i následující řádky.

Přestože jsem v úvodu vyjádřil nemožnost najít v podstatě jakoukoliv literaturu, která by se věnovala tématu partnerovy rodiny, v průběhu práce jsem nakonec našel to, co jsem hledal. Byla tím již zmíněná kniha americké psychoterapeutky Susan Forwardové s názvem: Když vám příbuzní otravují život. Autorka v tomto díle, které je velice čtivé a plné příkladů z její praxe, popisuje problémy, se kterými se může setkat každý z nás. Věnuje se tématu partnerových příbuzných, či konkrétně rodičů, kteří se z nějakého důvodu nemohou smířit s faktem, že jejich potomek navázal vážný vztah a nebude se jim tedy moci nadále věnovat v takové míře jako dosud.

Cílem práce však není ani zpracovat recenzi na výše zmíněnou knihu, ani popisovat jednotlivé problémy, kvůli kterým může jedinec přijít do střetu s partnerovými rodiči. „Znám řadu případů, kdy snachy či zeťové pokládají rodiče svého partnera za výborné lidi, a doufám, že v nebi je pro rodiče, kteří jednají s novým členem rodiny přátelsky a s respektem, vyhrazeno zvláštní místo“ (Forwardová, 2004:4-5). Původně jsem chtěl poznámku o nebi vypustit, ale po zkušenostech vlastních i zkušenostech z výzkumu jsem si uvědomil, že přijetí cizího člověka do rodiny je velice složitý proces a vyžaduje značnou dávku důvěry a přizpůsobování. Po přečtení několika případů z praxe doktorky Forwardové jsem se rozhodl zmíněním její naděje alespoň takto poděkovat všem rodičům a příbuzným našich partnerů, kteří měli vůli a snahu najít způsob, jak novému členu rodiny přinejmenším situaci usnadnit, či si k němu dokonce našli cestu, na jejímž konci se z nich stali spřízněné osoby. Tento stav popisuje druhá poznámka Forwardové, když říká: „Znám několik lidí, kteří mají k rodičům svého partnera opravdu dobrý vztah, a několik dalších, kteří k nim mají dokonce kvalitnější vztah než ke svým vlastním

rodičům“ (Forwardová, 2004:5). Tak dokonce formuluje mou tajnou a dosud nevyslovenou představu o nalezení domova v nové rodině, kterou bych přál všem těm, kteří neměli tu možnost, či alespoň ten pocit, aby své orientační rodině mohli říkat domov.

7 Praktická část

7.1 Metodologie

Práce si klade za cíl zjistit, jakým způsobem probíhá či probíhalo začleňování do partnerovy rodiny. To je zároveň i výzkumná otázka. Výzkum jsem upřednostnil kvalitativní a probíhal formou polostrukturovaného interwiev, jehož průběh byl se souhlasem účastníka zaznamenáván na nahrávací zařízení. Tato metoda je pro mou situaci nejefektivnější, jelikož neomezuje účastníka v jeho odpovědích, umožní mi doptat se na podrobnosti ohledně jeho odpovědí, aby nedošlo k jejich špatnému pochopení, a také pomůže zachytit kromě odpovědí i náladu účastníka. Forma dotazníkového šetření se mi zdála jako velice nevhodná vzhledem k tomu, že by většina otázek musela být opatřena vysvětlením, na co přesně se účastníka ptám. Další komplikací by zřejmě byla nutnost použití většího množství otevřených otázek, což by bylo velice náročné na zpracování.

Při volbě typu rozhovoru jsem se mohl opřít o Miovského (2006). Strukturované interwiev se mi zdálo velice omezující vzhledem k možnosti získání dodatečných informací, takříkajíc nad rámec výzkumu, které mohou dokreslit odpovědi na kladené otázky a tím vlastně zajistit vyšší relevanci získaných dat. Naproti tomu nestrukturované tzv. narativní interwiev je dle mého názoru příliš „svobodomyšlné“. Tím chci říct, že pokud bych nechal účastníkovi příliš prostoru, mohl bych získat data ještě přesnější, ovšem bez jakéhokoliv utřídění, tudíž by opět bylo velice náročné tato data zpracovat, což by v rukou začínajícího výzkumníka, jako jsem já, rozhodně kvalitnější výsledky nepřineslo.

Tím se dostávám k rizikům výzkumu. Z etického hlediska si dovoluji svůj výzkum zařadit do kategorie méně rizikových. Tím netvrdím, že by byl zcela prost jakýchkoliv rizik, pouze že existují témata, která jsou vůči

účastníkům daleko nepřátelštější a útočnější. Otázky v mém výzkumu se dotýkají rodin účastníků, jejich intimního života a také fenoménu, jak vycházet s cizími lidmi. Komplikace by mohly nastat zvláště v těchto případech, například pokud účastník vyrůstal v neúplné rodině či jeho intimní život utrpěl citelné rány.

Dalším logickým tématem jsou kritéria pro výběr respondentů. Můj zásadní požadavek, od kterého jsem nechtěl upustit, byl provádět výzkum s takovými účastníky, kteří jsou v dlouhodobém vztahu. Jako pojmenování dlouhodobého vztahu jsem si vybral dva společně strávené roky s jedním partnerem jak v rámci například společného bydlení, tak pouze i scházení se. A zde jsem proto musel učinit první ústupek. Zaměřil jsem se pouze na ženy, potažmo na dívky, tedy, jak probíhalo začleňování do rodiny jejich partnera. Vyskytl se problém najít mladého muže, který by měl zkušenost s dlouhodobým vztahem. Také jsem po důkladném zvážení dospěl k závěru, že dívky budou daleko sdílnější, což se ukázalo jako pravdivý předpoklad.

Dva společně strávené roky jsem vybral z toho důvodu, že během nich nutně musí přijít okamžik, kdy se účastník setkal s partnerovou rodinou. Zároveň mi přišlo velice nebezpečné více prodlužovat společně strávený čas či ještě jinak omezovat účastníky dalšími podmínkami a to proto, že jsem se obával, abych vůbec našel průnik mezi stanovenými požadavky a realitou. Domnívám se totiž, že již není mnoho mladých lidí, kteří by v jednom svazku vydrželi takto dlouhou dobu.

Nakonec bych rád uvedl krátké odůvodnění některých otázek (viz příloha č. 1). Pokud začnu od konce, čtvrtá část se samozřejmě snaží nalézt odpověď na výzkumnou otázku. Třetí část jsem se snažil postavit podobně jako první, aby bylo určité srovnání jak rodiny účastnice, tak partnerovy rodiny. Druhá část je více méně přechodová od rodiny účastnice k rodině partnerově.

Co se týče první části o účastníkově orientační rodině, bylo nutné u účastnic podrobně poznat, jak počet sourozenců a jejich věkové odstupy, tak i který z rodičů je například více dominantní či který se více podílel na výchově. A jak jsem uvedl výše, to stejné platilo i v rodině partnera. Důležitost popisuje i Matoušek, jak již uvádím výše ohledně střetu dvou rodin, tak i dále, například že „v orientační rodině je dítě ovlivňováno i svou sourozeneckou pozicí. Starší sourozenec se učí vést (...). Mladší sourozenec se učí přijímat vedení (...). Potom nepřekvapí, že dva lidé, kteří byli mezi svými sourozenci nejstarší, mají při pokusu o založení rodiny potíže vyplývající z oboustranné snahy vést, přebírat odpovědnost na sebe“ (Matoušek, 2003:63).

8 Rozhovory

8.1 Účastnice 1

Svou první účastnici jsem pojmenoval Adéla. Hned na úvod mi sděluje, že nemá žádné sourozence a žije v jedné domácnosti s rodiči a s babičkou ve dvougeneračním domě. Obyvatelé toho domu představují v podstatě celou rodinu Adély, jelikož, jak mi je řečeno, s příbuznými se příliš nestýkají. Dále se dozvídám zajímavou a, jak jsem zjistil později, pro celý rozhovor velice důležitou informaci, a to tu, že jedno dítě bylo žádaným počtem, jelikož otec je o deset let starší než matka. Pravděpodobně došli k názoru, že by na další dítě nestačili jeho síly.

Manželství svých rodičů vnímá jako šťastné. Důležitým faktorem je podle ní to, že to ani pro jednoho nebyl první vztah, brali se relativně pozdě, matce bylo v té době 23, otci 33 let, a také, že jejich sňatek nebyl vynucen nechtěným těhotenstvím. Z rozdílu věku by se dalo usuzovat, že dominantnější roli bude mít ve vztahu energičtější matka. To také Adéla stvrzuje tím, že mají sice málo rodinných přátel, ale jsou jim o to bližší, a s většinou z nich se poprvé seznámila matka, ale, jak podotýká, jsou to společní přátelé obou rodičů. Společní rodinní přátelé dle mého názoru podporují rodinnou stabilitu. Ta je v rodině Adély zřejmě na velice dobré úrovni. Její rodiče mají společný účet, v případě potřeby pomoci může přijít za oběma. A stejnou měrou se podle ní podíleli na její výchově. Jediné, kdy se dělí jejich role, jsou oblasti komunikace. S matkou mluví o vztazích, s otcem o životě, politice atd. Ale rodinné vztahy mají podle jejích slov velmi pevnou strukturu.

Dozvídám se, že vlastnostmi se blíží spíše matce, což dokládá při zmínce tématu vzoru rodičů, kde Adéla říká, že „Jako úplně, že bych šla ve stejných šlápějích, to né, já se snažím z každého něco si vzít za vzor. Jako povahově jsem podobná mamce, takže možná dělám třeba i stejný chyby ve vztazích, nebo... Ale ne záměrně. – Takže jakoby, nepoučila ses z těch chyb třeba, který ona

udělala? – Ne. (*smích*)“ (2. minuta, 31. sekunda). Její slova se potvrzují hned v následující části, která se věnuje výběru partnera.

S partnerem se Adéla seznámila na internetu, na jednom hudebním fóru. První impuls byl společný hudební vkus, a když si začali intenzivněji dopisovat, zjistila, že mají totožné názory ve většině oblastí, například na život, politiku, společnost, atd. V reakci na předchozí odstavec je velmi zajímavým faktem to, že Adéle bylo v době seznámení 21 let a jejímu budoucímu partnerovi 29. Jedná se tedy o velice podobný věkový odstup jako u jejích rodičů a dokládá to zmíněný fakt, že podniká ty samé kroky jako její rodiče. Schválně jsem nepoužil slovo chyby, nýbrž kroky, neboť nejsem přesvědčen o tom, že samotný velký věkový rozdíl by měl být překážkou vztahu. Souhlasil bych pouze s tvrzením, že může zapříčiňovat různé neshody, ovšem ne nutně. To ostatně dokládá i spokojené soužití rodičů Adély.

Při prvním setkání ji také kromě podobných hodnot a postojů zaujalo partnerovo charisma. V současné době si nejvíce váží toho, že se na partnera může spolehnout a je jí oporou v těžkých chvílích. Předpokládám, že odpovědi na tuto otázku budou u většiny účastnic velmi podobné.

S partnerem určitě plánují děti, zatím ovšem nežijí ve společné domácnosti, ale navštěvují se. Adéla popisuje toto vzájemné navštěvování tak, že „třeba půl tejdne jsem tady v Pardubicích ve škole, nebo doma a půl tejdne jsem u nich, protože u nás by to bydlení ani nebylo možný, můj přítel je praktikující katolík, takže tam jako bydlení ve společný domácnosti by nepřipadalo v úvahu“ (6. minuta, 39. sekunda).

Poslední poznámka nás přivádí k partnerově orientační rodině. Partner má celkem tři další sourozence a je z nich nejstarší. Z jeho rodičů má zřejmě lepší vztahy s otcem díky podobným zájmům o filozofii a společenské vědy celkově.

Nejmarkantnějším rozdílem mezi Adélou a jejím partnerem je již zmíněný diametrálně odlišný postoj k víře. Zatímco její rodina, zvláště její otec, jsou zapřisáhlými ateisty, v partnerově rodině jsou všichni praktikující křesťané, což může evokovat nevraživost srovnatelnou snad jen s Monteky a Kapulety. Trochu překvapivě na mě působil fakt, že daleko snadněji se s faktem, že si jejich ratolesti vybrali partnera s tak odlišným přístupem k víře, smířila partnerova rodina. Ale o tom ještě pohovořím. Dalším, teď už více přízemním rozdílem, jsou povahy obou partnerů. Zde se povedlo partnerovi upravit Adélu v jejím přístupu k povinnostem a důležitým situacím, například v přípravě na zkoušku. Adéla bývala až do jejich setkání velice nervózní, takže v současné době je již tento stav v pořádku a cítí to z jeho strany jako pomoc a je ráda, že jí pomohl tento stres překonat. Stejně jako ve své rodině, tak i v rodině Terezy má partner lepší vztah s otcem díky společným zájmům. Neznamená to ovšem, že by si s matkou nerozuměl. Záleží na podstatě problému, v určitých případech vyhledá raději její matku.

Situace v partnerově rodině vypadá tak, že oba rodiče jsou podle všeho průbojní a snadno se pohádají. Hádka pokračuje až do bodu, kdy spolu přestávají mluvit. Ovšem stejně snadno se zase po chvíli usmíří a v té chvíli dochází i k odlehčení situace. Panuje tam také velká tolerance, což dokládá i smíření s Adélou a její přijetí jako partnera jejich dítěte, o kterém jsme hovořili v odstavci výše.

Jejich tolerance se také projevila, když se Adéla poprvé setkala s partnerovou rodinou, což proběhlo asi po dvou měsících známosti. Na otázku, jak ji přijali při jejich prvním seznámení, odpovídá: „I když jsem měla z toho zpočátku obavy, zvláště třeba kvůli tomu, že nejsem věřící, že jo, tak úplně v pohodě mě vzali. Takže nad očekávání. Nikdy mi nedali najevo, třeba že bych v tomhle byla rozdílná, nebo... Jako myslím si, že mě maj rádi“ (10. minuta, 56. sekunda). Dále uvádí, že o jejich různých postojích samozřejmě

mluvili, ale v tom smyslu, že sama Adéla se o oblast víry zajímá a pokud by chtěla cokoliv probrat, může se na ně obrátit. To je podle mého názoru opravdu velkorysé a svědčí to o tom, že jejich rodina ctí úsloví „miluj bližního svého“, ať se jedná o kohokoliv.

K prvnímu setkání už bych snad dodal jen to, že při dalších návštěvách se příjemná atmosféra nevytratila, naopak, rozumí si s nimi velmi dobře, je zvána na rodinné oslavy a dokonce se partnerova rodina táže, „kdy už bude svatba“. Trochu horší situace nastala v rodině Adély, kdy po zjištění, koho si dcera přivedla domů, její otec více než rok odmítal partnerovu existenci vůbec připustit. Dnes je však situace taková, jak je uvedeno výše, že s ním má partner lepší vztah, jelikož našli společné zájmy a o víře se nebaví. To značí, že vztah Adély a jejího partnera má tu nejlepší naději na úspěch, jelikož i Matoušek nám říká, že „souhlas rodičů se sňatkem dítěte je dobrým prediktorem harmoničnosti jeho manželství; kde chybí, stoupá pravděpodobnost rozvodu“ (Matoušek, 2003: 58).

Vzhledem k většímu počtu členů domácnosti v partnerově rodině, se musí společně trávený víkend plánovat. Vyčká se ovšem až do příjezdu Adély a jejího partnera. Má sice svůj prostor pro vyjádření, ale jakýkoliv vliv na zvrácení situace tu chybí. Situace, kdy by partner musel vstoupit mezi ni a jeho rodinu, zatím nenastala. Pokud by k ní přeci jen došlo, záleželo by na problému. Snažil by se jí asi přesvědčit, pokud by šlo o něco vážného. Pokud by se však jednalo o nějakou malichernost, vzhledem k partnerově flegmatické povaze by ji asi nijak neřešil.

A poslední informace se týkají toho, jak byla Adéla přijata do partnerovy rodiny a jak se tam cítí. Tuto otázku charakterizuje: „To právě mě překvapilo, že nad očekávání dobře. Jako, bylo mi několikrát řečeno, že už jsem člen rodiny. (...) Cítím se tam jako doma.“ (14. minuta, 47. sekunda).

Podle mého názoru mají Adéla a její partner ty nejlepší předpoklady pro prožití společného spokojeného života. Adéla opravdu kráčí ve stopách své matky, když si vybrala partnera se stejným věkovým odstupem. Oba dva mají ve své rodině dobré zázemí, které je nezbytnou podmínkou pro správný vývin jedince. Navíc se jim podařilo smazat rozdílnosti, které by mohly pramenit z jejich rozdílného přístupu k víře. Je vidět, že když člověk trochu chce, že se dá nejenom smířit s čímkoliv, ale dokonce i najít společná cesta, která bude vyhovovat oběma na první pohled znepráteleným stranám.

Rozhovor s prvním účastníkem jakéhokoliv výzkumu je vždy nejvíce nesnadný, zvláště pokud je to váš první výzkum. Sice jsem uskutečnil zkušební interview, ale přesto nejde odstranit všechny nedostatky dopředu. Na druhou stranu, věřím, že vše proběhlo v rámci možností dobře a já dostal takové odpovědi, jaké jsem potřeboval. Odpovědi Adély mi přišly většinou strohé, ale výstižné. Nerozváděla své odpovědi zbytečně, popisovala fakta. Možná tím nebyly zmíněny nějaké drobnosti, které by mohly změnit vyznění, pokud by se každá otázka řešila do hloubky. Já jsem však se získaným materiálem spokojený.

8.2 Účastnice 2

Druhou účastnici jsem pojmenoval Barbora. Její postavení v orientační rodině není úplně standardní. Má dva bratry, kteří jsou o osm a deset let starší. Žije s nimi, s rodiči a s babičkou v domě na vesnici. Rodiče nejsou rozvedeni. Počet dětí, tedy tři, podle Barbory rozhodně nebyl plánovaný. Odůvodňuje to vzhledem k porodním komplikacím, které měla matka s oběma staršími bratry. Z tohoto důvodu se rodiče třetímu dítěti vyhýbali i na doporučení lékařů. Toto rozhodnutí dokládá i značný věkový odstup Barbory od starších sourozenců.

Vzhledem k situaci v manželství je třeba vzít v úvahu pozdější narození Barbory. Zde nemáme možnost získat informace o celkem podstatné části trvání soužití obou rodičů. Na otázku o průběhu manželství rodičů, dle mého

názoru, hovoří pouze o době, kterou si již pamatuje, a nikoliv o zprostředkovaných informacích, například od jednoho z bratrů. To má samozřejmě své světlé i stinné stránky. Poskytnutá data jsou neposkvřněnými zážitky Barbory, tudíž by měla být přesná a validní. Na druhé straně jde tato přesnost na úkor množství informací. Musím se spokojit s tím, že mám pouze data o průběhu manželství, které se odehrává až za jejího života.

Tedy, manželství podle ní nebylo naplněné a rodiče, dle jejích slov, spolu zůstali vlastně jen kvůli dětem. Nenaplněnost plyne zejména z rozdílnosti povah a očekávání obou rodičů, které je popsáno v teoretické části. Barbora jejich náladu doma popisuje takto: „to už jen z těch povah, že každé je jiné, tatka si je sám pro sebe, ten přijde z práce, sedne k televizi a nemá potřebu mluvit, kdežto mamka jo, mamka to vyhledává, chodí s turistama a tak“ (5. minuta, 30. sekunda). Tato část skvěle dokládá nenaplněná očekávání obou partnerů. Další problémy postupně vedou k odcizení a k nepříliš problematickým rozvodům, jak je již uvedeno výše.

Když se dostávám k otázce, zda má v jednom z rodičů svůj životní vzor, začíná se projevovat určitá nevyhraněnost názorů. Nejdříve si Barbora není jista, dlouho přemýšlí, posléze se dobírá k názoru, že obecně ano. Doslova říká, že „asi jó, já si myslím, že každé má vzor ve svých rodičích, jsou to asi jeho nejbližší lidi“ (4. minuta, 20. sekunda), ale když se ptám na její konkrétní postoj, tak zmiňuje naprosto detailní informace, v čem by se chtěla rodičům podobat. Po matce by chtěla umět šít, na otci zase obdivuje jeho zručnost v oblasti domácích oprav.

Vztah Barbory k rodičům taktéž není úplně idylický. Hlavně ve vztahu s otcem, který, jak je již uvedeno výše, se příliš o rodinu nezajímá a neprojevuje své city. Podle svých slov si rozumí více s matkou, je jí podobná vlastnostmi, je milá, hodná, postrádá sebevědomí. To se odráží i ve výchově, kterou popisuje tak, že se více angažovala matka. Ovšem jen do chvíle, kdy Barbora potřebovala

dovolení odejít z domu. V tom případě se matka zbavila rozhodnutí přenesením odpovědnosti na otce, který, v zájmu klidného průběhu, většinou pouze přítakal. Ve výchově starších bratrů se podle ní angažoval i otec. Důvodem, proč se v pozdějším věku přestal zapojovat do výchovy ve stále větší míře, by mohla být samozřejmě únava. Dítě po osmi letech je jistě zátěž, se kterou se organismus vyrovnává s velkými obtížemi. Další příčinou by mohlo být to, že se jednalo o nechtěné dítě. Otec si mohl myslet, že to už nepotřebuje jeho účast na výchově a vlastně i přítomnost v jeho životě.

I přes nedostatek sebevědomí matky to vypadá, že apatičnost otce převažuje a svou vůli si více dokáže prosadit matka. Ta se také snaží zajistit funkčnost jejich soužití. A opět se opakuje ten scénář, že za každým z rodičů by šla s jiným problémem. Konkrétně s osobním životem za matkou, se školou za otcem. To je k situaci Barbory v její rodině vše.

V této části se budu věnovat jejímu partnerovi. Jsou spolu čtyři roky a seznámili se na „víkendové akci“. Z reakcí na můj dotaz, co to bylo za akci, jsem vycítil, že se stydí o tom mluvit. Barbora podává kusé informace, dokonce používá i pro mě zcela neznámé slovo něco jako „jungle“. Jediné, co jsem se dozvěděl, je to, že by to mělo být něco na způsob diskotéky. V té době jí bylo téměř 19 let a jejímu budoucímu partnerovi 21 let. Mohu se pouze domnívat, jestli se tam stalo něco, co jí nebylo příjemné, či jestli se bála o tom mluvit, aby se někdo o tomto incidentu nedozvěděl. Z této části výzkumu získávám dojem určité nejistoty. Za informace, které jsou doprovázeny občasným smíchem, se Barbora možná trochu stydí. Tento smích má, dle mého názoru, tuto nejistotu zakrýt. Po tom, co mi říká, že tím prvním, co ji na partnerovi zaujalo, byl jeho vzhled, se mé podezření potvrzuje. Není si jistá, zda ji po těchto faktech neodsoudím. Možná proto následně dodává: „Kvůli ní by to nebylo, že jo, já nevím, myslím si, že to muselo bejt víc věcí. Nějaký kouzlo osobní asi, protože byly chvíle, který byly pro nás pro oba docela těžký, ale i přesto jsme je

překonali, tak asi nějaký kouzlo“ (10. minuta, 1. sekunda). Není mým úkolem kteroukoli účastnici jakkoliv hodnotit. Navíc je možné, že její preference byly ovlivněny tím faktem, že při seznámení byla o čtyři roky mladší.

Partnera si váží nejvíce, stejně jako Adéla, pro jeho oporu, jak v osobním životě, tak ve škole. Jejich vztah popisuje: „Je to můj partner, ale i zároveň asi i kamarád, takže se nebojím, když mě něco trápí“ (10. minuta, 43. sekunda). Nežijí spolu ve společné domácnosti, ale žijí oba s rodiči, a to ve stejném městě, takže spolu tráví relativně hodně času. Partner je časově vytištěný, takže pokud společně tráví víkend, vídají se pak méně během týdne a naopak. Při otázce, zda spolu s partnerem plánují děti, se svou odpovědí opět dlouho váhá a následně odpovídá: „Já nevím, těžko říct, já se na ně ještě necítím být dost připravená a nevím, co bude za dva, za tři roky, ale nebránila bych se tomu“ (11. minuta, 49. sekunda). Zde se opět projevuje výše zmíněná názorová nevyhraněnost. Následuje rozbor situace v rodině partnera.

Zde je relativně velké množství podobností. Také žije v domě s rodiči a s nimi tam žila celý život i babička. Další podobností je, že jsou oba nejmladší sourozenci. Partner má ovšem jen jednoho sourozence, a to starší sestru, která studuje a domů jezdí pouze na víkendy. Dalším společným faktem je, že i partner si více rozumí s matkou. Ovšem v této rodině je situace o poznání stabilnější. Partner má dobrý vztah s oběma rodiči. S matkou si rozumí a k otci vzhlíží. Hlavně kvůli tomu, co dokázal, k jeho podnikavosti. Rodinná stabilita je také podpořena společnými přáteli rodičů, se kterými rodina tráví relativně hodně času. Například iniciují společná pravidelná setkání, oslavy, grilování apod. To, že má Barbořin partner lepší vztah s matkou, způsobuje i otcova aktivita, která vede k rychlému vypořádání s každým problémem. Přesto tento popis situace příliš nekorresponduje s poslední poznámkou ohledně partnerovy rodiny. Ta se týká toho, který z rodičů si dokáže více prosadit svou vůli. „Oni jsou oba dva takoví hodně průbojný, jako. Taťka chce mít svoji pravdu a

mamka taky. Ale myslím si, že hodně to záleží asi na tý mamce, že má větší... větší slovo. Anebo si to dokáže víc vybudovat z nich" (15. minuta, 48. sekunda).

A nakonec tedy samotná interakce s partnerovou rodinou. Představení v partnerově rodině proběhlo podle Barbořiných slov celkem brzy. Ovšem, dá se říct, že toto brzké setkání, které proběhlo zhruba po jednom měsíci, bylo vynucené okolnostmi. Seznámili se totiž v zimě a nechtěli se procházet venku. Při prvním kontaktu s partnerovou rodinou byla Barbora překvapena výrazně odlišným mechanismem rodinných vztahů. Ten se projevil mimo jiné tak, že k oficiálnímu představení došlo až po dlouhé chvíli strávené u nich doma. Barbora tuto situaci popisuje následovně: „(...), kdežto u nich jsme byli... zalezli jsme do obývacího pokoje, tam jsme si byli úplně sami a s rodičema jsem se pak seznamovala až... až někdy úplně večer a po hodně dlouhý době, co jsem tam byla" (18. minuta, 12. sekunda). Na doplňující otázku, proč tam byla tak dlouhá doba před seznámením, opravdu výstižně popisuje výše zmíněné odlišné mechanismy: „Já si myslím, že oni to mají doma tak nastavený. Třeba my, když jdeme ven... i když jenom na chvíli anebo do města, tak si řekneme „ahoj“ a potom zase „ahoj“ a oni, prostě se seberou a dou a pak zase přijdou" (18. minuta, 37. sekunda).

Z uvedených skutečností by se mohlo zdát, že vzájemné vztahy v partnerově rodině nejsou příliš zakotvené. To dokládá i fakt, že se Barbora se svým partnerem nemusí podílet na aktivitách jeho rodiny. Naopak, mají úplnou svobodu dělat to, co uznají za vhodné. Z nepevných vazeb by se následně dalo usoudit, že partner bude mít daleko lepší a hlubší vztah se svou partnerkou. Avšak další zjištění mě opravdu překvapilo. Týká se toho, zda partner upřednostňuje Barboru, či svou rodinu a na čí stranu by se při případném konfliktu přidal. Konkrétně u Barbořina partnera je situace následující: „Myslím si, že by to bylo případ od případu. Pokud bych měla třeba pravdu já nebo by to viděl jako já, tak asi ke mně, ale pokud by měli pravdu jeho rodiče a já bych

jim křivdila, tak určitě k nim“ (22. minuta, 27. sekunda). Toto sdělení dokládá, že má interpretace o nepevných vazbách v partnerově rodině nemohla být dále od pravdy. Partner Barbory má zřejmě ke své rodině silné vazby, které se sice neprojevují navenek, mají však pevnou vnitřní strukturu.

Poslední dvě otázky vystihují pocity Barbory k partnerově rodině. Na počátku jejich vztahu se tam necítila právě dobře. Důvodem je jistě nižší míra jejího sebevědomí, k čemuž ještě přispěla na první pohled chladná atmosféra partnerova domova. S partnerovými rodiči se nestýkali tak často, a když už je navštívili, stále s nimi trávili velice málo času. Ovšem celé prostředí jejich rodiny se pro ni stalo snesitelnější, když se s ní lépe seznámila a také když pochopila, že pro ni nepříjemná atmosféra nevyplývá z její přítomnosti, že je zkrátka zažitá. Barbora k tomu podotýká: „Já si myslím, že ten pocit (*jistoty, součást rodiny*) asi plynul z toho, jak jsme se poznávali. Oni o mně ze začátku nevěděli nic, stejně jako já o nich. A tak si myslím, že spíš jako zkušenostma a poznáním (*se sblížili*)“ (24. minuta, 23. sekunda).

Navzdory určitého nedostatku sebevědomí obou partnerů na začátku vztahu, které Barbora dokládá následujícím prohlášením: „Jsme spolu čtyři roky, ale kdyby mi to na začátku někdo řekl, tak bych tomu nevěřila, ani on ne“ (9. minuta, 14. sekunda), překonali oba partneři podle jejich slov hodně problémů a zdá se, že jejich vztah je na správné cestě. K tomuto stavu do jisté míry zřejmě přispěl i fakt, že si Barbora vybrala partnera, který je naprostým opakem obrazu, který měla doma. Podle uvedené literatury by mohl být problém v tom, že jsou oba mladší sourozenci. Další překážkou, která se objevila v rané fázi vztahu, byla její představa o partnerově rodině. Ta byla posléze konfrontována s realitou, která jí připravila nepříjemné překvapení v podobě mnohem chladnější atmosféry, než čekala. Nicméně, po určité době poznávání a společných hovorů se Barbora dokázala této atmosféře přizpůsobit i díky tomu, že poznala, že tato pro ni nepříjemná situace není způsobená její

přítomností. Celé toto nedorozumění bylo způsobeno, jako ve většině případů, tím, že spolu jednotlivé strany nekomunikovaly.

Zkušenosti s Barborou jsou velice odlišné od Adély. Z té světlé stránky, u Barbory se setkávám s bohatšími odpověďmi na své otázky. Ovšem jen za cenu toho, že její odpovědi nebyly spontánní. Většinou bylo nutné použít doplňující otázky a názorné příklady odpovědí, na které sice reagovala, ovšem tímto zásahem se jednotlivé odpovědi stávají poněkud méně relevantní. Z tohoto důvodu jsem musel být opatrný při interpretaci informací, které mi sdělila, a v několika případech se stalo, že díky své nevyhraněnosti ohledně některých názorů, jsem se skutečný stav věcí dozvěděl až při doplňující otázce. Každopádně, celkový dojem z procesu začleňování se mi jeví jako velmi dobrý. Zpočátku sice nebyl ideální, ale v současnosti je situace v pořádku, a vše nasvědčuje tomu, že oba partneři jsou součástí velice perspektivního vztahu.

8.3 Účastnice 3

Situace v orientační rodině Cecílie, jak jsem pojmenoval třetí účastnici, se zpočátku podobá Barbořině. Jediný rozdíl je v tom, že tato má celkem tři sourozence, ale všichni jsou minimálně o deset let starší. Konkrétně je to o 10, 11 a 12 let. K tomuto bodu dodává zajímavý postřeh: „(..) no a pozice tím pádem byla taková, že jsem prakticky vyrůstala potom už jako jedináček, protože sourozenci, když byli starší, už byli potom dospělí, že jo, no a, takže určitě měli na mě spíš výchovný vliv, protože nějaký to dětství společný tam prakticky jako nebylo, nebo si ho nepamatuju“ (1. minuta, 6. sekunda). Poznámku o sourozencích nechme na chvíli ležet stranou.

Přesto ale nacházím odlišnosti mezi druhou a třetí účastnicí. V rodině Cecílie byl počet dětí cíleně plánován. Ne tak časový odstup, ale první tři děti se dají vysvětlit touhou po velké rodině a velký odstup nejmladšího dítěte se dá vysvětlit strachem z budoucího odstěhování dospělých dětí. To nám dokládá i Cecílie. Ta říká, že „máma je vlastně taková, že vždycky chtěla hodně dětí a já

jsem potom přišla vlastně z toho důvodu, že sourozenci už byli velký, už takoví odrostlí a ona chtěla vlastně ještě jedno“ (2. minuta, 53. sekunda).

Navzdory splněné touze po velké rodině manželství podle slov Cecílie není rozhodně ideální. V jejím raném věku dokonce žila s matkou odděleně od otce a ostatních sourozenců. Nakonec se k sobě po blíže nespecifikované době vrátili. Ze zjištěných skutečností si troufnu říct, že to bylo rozhodnutí matky, odejít ze společné domácnosti. Je prý velice cílevědomá a z obou rodičů si právě ona dokáže prosadit svou vůli. Z doby odloučení mají oba své účty a platí mezi nimi dohoda o tom, které rozpočtové položky bude kdo platit.

V tématu vzoru rodičů se asi nejvíce ukazuje rozdíl mezi Bárrou a Cilkou. Je to totiž jedna z otázek, na kterou Cecílie sama odpověděla ještě dříve, než jsem mohl zeptat. Hned po první otázce na situaci v orientační rodině se totiž dostáváme k výchově, kde na otázku, kdo se na ní nejvíce podílel, odpovídá, že „určitě máma, ta v podstatě ze všech nejvíc. Ta je taky velkým vzorem pro mě celkově.“ (2. minuta, 24. sekunda). To, že Cecílie sama od sebe zmínila svou matku jako svůj vzor, považuji za velice důležité. Daleko důležitější, než když se stejná odpověď objeví až na danou otázku. Po dotázání na konkrétní aspekty zmiňuje již uvedenou cílevědomost, která Cecílii podle jejích slov chybí a logicky také již zmíněný její postoj k rodině. To značí, že i ona by chtěla mít v budoucnu velkou rodinu a zasvětit jí život.

A nyní se ještě musím věnovat poznámce o sourozencích. Jejich překvapující zahrnutí do oblasti výchovy mne vyprovokovalo k trochu nadnesené otázce, zda by mohla Cecílie souhlasit s tím, že se sourozenci podíleli na její výchově více než rodiče. Po celkem předpokládané zamítavé odpovědi ovšem přišel velice překvapující fakt. Předkládám zde autentickou reakci: „Ne, tak víc ne. Asi tak nastejno spíš.“ (1. minuta, 44. sekunda). A na další otázku, zda měli sourozenci možnost ji trestat, odpovídá: „No, tak možnost, jakoby, neměli danou tu kompetenci třeba od rodičů, ale více méně to

tam probíhalo, že třeba, jsem byla fakt o hodně mladší, takže když jsme byli třeba sami doma, tak to bylo i potřeba, že jo, jakoby mě nějak usměrňovat“ (1. minuta, 58. sekunda). Kromě pro mou osobu překvapivého faktu, že postavila sourozence na stejnou úroveň k rodičům, mě udivilo i to, jak rozumně Cecílie vnímá zásahy sourozenců do jejího života. Poslední poznámka vyznívá tak, že si uvědomuje nutnost vstupování jejích sourozenců do výchovy, a není v ní ani náznak zloby za to, jak se k ní v té době chovali.

Druhou částí výzkumu je jako obvykle partner účastnice. Jsou spolu přes tři roky a k jejich seznámení nedošlo hned. Budoucí partner si Cecílii „vyhlídl“ na společenské akci a zkontaktoval ji až po nějaké době. Pro nastínění, čím partner zaujal Cecílii, opět použiji ukázkou z rozhovoru: „Tak, upoutalo mě to, že on vlastně, když vynechám nějaký takový ty první dojmy jako vzhled a tak, tak nejvíc mě upoutalo, že vlastně od 15 let pracoval, takže, vydělával si peníze, tím nemyslím, že pro peníze (*ji zaujal*), ale spíš takovej obdiv, že sám chtěl a sám stál na vlastních nohou (...) a taky, záhy jsem zjistila, jakéj má vztah s rodiči a to mě asi upoutalo nejvíc, že fakt ty vztahy jsou tam skvělý“ (7. minuta, 10. sekunda). Znovu jsem se dostal do situace, kdy jsme nakousli téma, o kterém jsme měli mluvit až za nedlouho, takže poznámku o partnerových rodičích opět nechám na krátkou chvíli stranou. Rád bych zdůraznil ty okolnosti, které se netýkají partnerova vzhledu a které si dovolím interpretovat tak, že svědčí o tom, že Cecílie ví, co od života chce, ví, jakou v něm chce hrát roli a svou volbu partnera tomu uzpůsobila.

Cecílie se opět připojuje k již ve dvou případech zmíněným důvodům pro důležitost partnera, totiž že dokáže být oporou, a to jak ve škole, tak i v osobním životě. Ve společné domácnosti nežijí. Přes týden je Cecílie pryč a o víkendu se snaží rovnoměrně navštěvovat obě rodiny. Záleží to na naplánovaných aktivitách. V otázce plánování dětí zůstává věrna dospělosti a také vzoru své matky, když odpovídá, že určitě děti chce.

Situaci v partnerově orientační rodině by se měli lidé vzít za vzor, jelikož podle toho, co říká Cecílie, tam platí stav více než ideální. Všichni jsou na stejné pozici, jak rodiče, tak obě jejich děti a navzájem se svěřují, hodně spolu komunikují a tím pádem spolu mají opravdu velmi vřelý vztah. Pokud vzniknou nějaké problémy, jsou řešeny tak, že se rodina sejde a vyřeší je spolu. Ze svých rodičů má partner vzor v otci, a to proto, jak dokázal zabezpečit svou rodinu. V tom tkví i právě onen obdiv partnera k jeho otci, což Cecílie dokládá těmito slovy: „I co se takhle spolu bavíme s partnerem, tak chtěl by jednou být taky takovým otcem, jakým byl on pro něj“ (10. minuta, 30. sekunda). Zajímavostí je, že v partnerově rodině jsou velice ostře vyhraněné role rodičů. Otec jako živitel a matka jako pečovatelka. Zdá se však, že toto doplňování obou rolí klidnému rodinnému duchu velice prospívá, na rozdíl od případů, kdy spolu oba partneři soutěží v honbě za kariérou.

Co se týče rozdílů mezi Cecílií a jejím partnerem, největší jsou ve výchově, kdy Cecílie obdivuje ono jasné rozdělení rolí, a lituje, že u nich v rodině nebyla tak příjemná atmosféra. Troufnu si říci, že velice rychle a ráda přijala rodinný systém partnerovy rodiny a bude jej ctít v dalším životě. A k rozdílům v hodnotách a postojích, zmiňuje, že pro partnera bude asi důležitější kariéra, což jsou právě otcovy šlépěje, ale věřím, že právě ono rozdělení rolí a fakt, že je výrazně pro-rodinně orientována, bude fungovat stejně úspěšně jako u partnerových rodičů, neboť každý z partnerů se bude věnovat tomu, co ho bude naplňovat.

Když jsme mluvili o tom, že atmosféra v její rodině nebyla ideální, kdežto v partnerově ano, napadlo mě zeptat se Cecílie, z jakého důvodu se podle ní situace v její rodině nevyvíjela žádoucím směrem, přestože na začátku se mi svěřila s tím, že pro její matku je rodina vším. Dostal jsem následující odpověď: „Tak rozdíl bude asi v tom vztahu rodičů, matky s otcem vlastně. U nás to není ideální skrz vlastně vyloženě partnerský vztahy mezi rodičema a

taky v tom, že asi oba jsou takoví docela neústupní, neumí si v tom vztahu domluvit nějaký kompromis, neumí vlastně si ustupovat vzájemně, což si myslím, že je potřebný. No a u partnera, tam je to úplně naopak. Tam vlastně, dá se říct, že maminka přijala takovou tu roli, že v dost věcech je ochotna ustoupit, ale myslím si, že to není nezdravě, ale že potom naopak, když je potřeba, tak umí ustoupit i ten otec “ (12. minuta, 42. sekunda). To mě přivádí k závěru, že člověk sice může mít dobrou vůli a může se snažit, seč mu síly stačí, ale pokud k tomu nenalezne potřebnou podporu i u svého protějšku, přijde všechna tato snaha vniveč.

Partner má lepší vztahy s otcem Cecílie. Správně bych měl asi říci, že k němu má více sympatií, jelikož nepreferuje razantní projevy názorů a dominantní chování její matky. A naopak, vztah matky k partnerovi Cecílie trpí zřejmě jejím celkovým zklamáním z mužské populace.

V procesu navazování styků s partnerovou rodinou hrálo roli několik důležitých faktorů. K jejich prvnímu setkání došlo velice záhy, a sice proto, že partner utrpěl úraz a po propuštění z nemocnice musel zůstat v domácím ošetřování. Cecílie tam za ním docházela, takže k tomuto kroku byli donuceni okolnostmi. Naštěstí pro ni byla první dívkou, kterou si partner přivedl domů, tudíž jeho rodiče neměli možnost ji s nikým srovnávat a vzali ji takovou, jaká byla. Podle jejích slov ji přijali opravdu vlídně a měli pochopení pro jejich obtížnou situaci.

Pokud je Cecílie na návštěvě u partnerovy rodiny, podílí se na jejich aktivitách a těch je poměrně dost, například rodinné oslavy či návštěvy. Ovšem nemá možnost rozhodovat, kterých se bude účastnit. Situace je spíše taková, že se do nich musí zapojit. Mohlo by se zdát, že dobré vztahy se svou vlastní rodinou nemohou být na škodu, ovšem čeho je moc, toho je příliš. Na otázku, jak vstupuje partner mezi Cecílii a svou rodinu, odpovídá sice, že se zatím žádný takový konflikt nevyskytl, který by musel být řešen, ovšem kdyby snad

někdy přišel, partner by se spíše postavil na stranu rodiny. A další nepříjemnost, která vyplývá z těchto dobrých vztahů, popisuje Cecílie takto: „Když řešíme něco my ve svém vztahu partnerském, takže já mám spíš trošku problém s tím, že jeho rodiče o tom většinou se dozví, vlastně všechno s ním řeší společně. To mně trošku někdy vadí, že si myslím, že s nima řeší i takové věci, který by s nima řešit nemusel. Třeba... nechci říct intimních věcí, to určitě ne, ale takových prostě partnerských záležitostí, do kterých, myslím, že by ti rodiče až tak vidět nemuseli“ (19. minuta, 54. sekunda).

A jako obvykle poslední dvě otázky. Na to, jak ideálně dosud vypadal vztah Cecílie a rodiny jejího partnera odpovídá překvapivě opatrně. Sice mi říká, že si myslí, že ji jeho rodina přijímá dobře, ale toto vyjádření nepůsobí příliš jistým dojmem, což posléze dokládá tímto tvrzením: „Nikdy jsem s nima neměla žádné větší konflikt, nějaký větší problém, nikdy jsem ani neslyšela o tom, že by jim něco vadilo, ale já se hlavně hodně i snažím, takže si myslím, že maj ze mě dobrou dojem.“ (21. minuta, 23. sekunda). Stejně tak se u nich sice cítí dobře, ale ne úplně jako doma, kde mají také podle jejich slov větší soukromí. Je ovšem smířená s tím, že v budoucnu bude u partnerovy rodiny přechodně trávit nějakou dobu, než si s partnerem najdou vlastní bydlení.

V případě Cecílie se zpočátku vše zdálo pořádku, až na odloučení jejich rodičů v dětství. To se může kompenzovat v nové fungující rodině. Vztah Cecílie a jejího partnera vypadá velice nadějně. To, že si již v rané fázi vztahu vyjasnili, co od toho druhého očekávají, určitě velice přispělo vzájemné důvěře a zamezilo pozdějšímu rozčarování. Taktéž vzájemné doplňování rolí se ukazuje být tou nejlepší výchozí pozicí pro společně strávené budoucí roky. Jediným kazem, který zatím hyzdí tento velice perspektivní vztah, jsou až příliš pevné vazby mezi partnerem a jeho rodiči. Zatím je však Cecílie snáší relativně dobře a možná že po tom, co se vzdálí s partnerem z jejich domova, nabudou tyto vazby normálních proporcí.

S Cecílií se pracovalo o poznání lépe než s předchozí účastnicí. Odpovídala sama od sebe, příliš se nerozmýšlela a věděla, co chce svými slovy říci. Některá témata ve výzkumu dokonce zmínila sama ještě před tím, než jsem měl možnost na ně zavést řeč, což podle mého názoru kladně a výrazným způsobem ovlivňuje relevanci těchto výpovědí a dá se jim přikládat opravdu velká váha. Mluvila sama jen s občasným upřesněním otázek. Taktéž si byla jistá ve svých odpovědích, často jsem se setkal s tím, že ještě před vyjádřením názoru řekla „určitě“, což poukazuje na naprostou názorovou vyhraněnost.

8.4 Účastnice 4

Pro čtvrtou účastnici jsem vybral jméno Dana. Její rodiče nejsou rozvedeni, má mladší sestru, které je 14 let a staršího nevlastního bratra, kterému je 30 let. Bratr pochází z otcova prvního manželství a v dalším průběhu rozhovoru už o něm nebyla jediná zmínka. Dana jej odsunula z rodiny hned na začátku našeho rozhovoru a v další části jej už nebrala v úvahu, když jsme se bavili o její rodině. Dozvídám se, že Dana nebyla rozhodně plánované dítě. A její sestra se narodila z části proto, aby vyřešila problémy, které se mezi manžely začaly objevovat, a stmelila je.

Tento záměr se na určitou dobu povedl, Dana popisuje období po narození své sestry jako jedno z nejšťastnějších. Předtím totiž žila Dana s matkou několik měsíců odděleně od otce. Ovšem, dítě vytváří tlak i v normálně fungující rodině, natož potom v rodině, která už má své vlastní problémy. Z tohoto důvodu se snaha vyřešit problémy společným dítětem nemohla setkat s úspěchem, což potvrzuje i Dana, když odpovídá na otázku, zda dítě podle ní vyřešilo spory v rodině: „Myslím si, že na nějakou dobu asi jo, když takhle zavzpomínám, když byla malá, tak si myslím, že jsme jako rodina fungovali, teď už bych to rozhodně netvrdila, posledních pár let. Prakticky je to asi od té doby, co začala mamka podnikat“ (2. minuta, 27. sekunda). Tento fakt, ohledně začátku pracovní kariéry Daniny matky, se později ukázal být jako

velmi důležitý. Ona sama svou pozici v rodině vnímá velice negativně, posuďte sami: „Já teďkon tvrdím, že spíš jakoby, né, že rodinu nemám, ale prostě že klasickou tu rodinu, kde si všichni sejdou, popovídaj si a to, že to neznám“ (2. minuta, 50. sekunda). Jako další důvod rozpadu vztahu jejích rodičů zmiňuje hospodu. Posléze se dovídám, že otec v ní tráví velkou část svého času a od jisté doby ještě více, jelikož je nezaměstnaný.

Z výše uvedeného vyplývají i její odpovědi na otázku vzoru v jejích rodičích. Doslova tvrdí, že: „Když jsem byla menší, tak asi jo, že jsem chtěla prostě... Vím, že jsem si párkrát řekla, že chci něco dělat, jako to dělá mamka, ale teďkon, když prostě to vidím, (...) tak si nemyslím, že by mi naši byli nějakým vzorem, spíš naopak s nima mám, né že vyloženě problémy, ale už tam jsou i takový jakoby malý hádky týkající se jenom tý organizace, prostě tý domácnosti, (...) takže jako vyloženě vzor prostě, že bych... Celkově to asi ne, možná částečně v něčem, trošičku. (...) Spíš zkouším sama si hledat jako tu vlastní cestu“ (4. minuta, 45. sekunda). Tato pasáž rozhovoru velice výstižně popisuje, jak vztah Dany k její rodičům, tak i náladu, která v jejich rodině panuje. Musím bohužel konstatovat, že tato situace je zatím ze všech tou nejpolitováníhodnější. Přísloví „všechno zlé je pro něco dobré“ však platí i v tomto případě. Její zklamání ze vztahu jejích rodičů jí dává poučení do následujícího života, což dokládá i její následující tvrzení: „Já jsem říkala, už je to asi čtyři roky zpátky, že jsem nepochopila, proč se naši nerozvedli, protože já si myslím, že by jim každému zvlášť možná bylo líp. Možná to není pravda, možná se pletu, jako to nikde není napsané, ale když vidím, jak voni spolu teďkon žijou prostě, tak já vím, že todleto prostě nechci“ (6. minuta, 5. sekunda).

Na výchově se podle jejího názoru podílela více matka. Ovšem vzápětí tento fakt degraduje tvrzením, že to je nejspíše dáno výše zmíněným odloučením od otce, který se tedy nemohl výchovy účastnit. I kdyby tu ta

možnost byla, zdá se, že by jí otec stejně nevyužil, jelikož Dana dále tvrdí, že „Nemyslím si, že táta je výchovnej typ, jako vzhledem k tomu, když si jako vezmu celkově jeho chování tak, nemůžu říct, že je na něm něco, z čeho bych si měla brát nějaký extra příklad třeba do své budoucí rodiny, že bych si řekla, že tohle budu dělat přesně tak, jako to dělal táta, tak to ne“ (4. minuta, 19. sekunda). Určitá výtka směrem k jejímu otci pramení i z další zmínky o něm: „Že by se mi táta připomínal v nějakých růžovejch barvách, nebo to, spíš prostě tam je to kořeněný je to, že z něj mám trošičku třeba strach a respekt v určitých situacích, ale teďkon už prostě jsem se dostala do takovýho stadia, že si říkám, že si to nesmím nechat líbit. Takže na něj... Když on na mě bude útočit, tak na něj budu útočit taky, protože prostě si z něj jakoby nemám co pořádně vzít, prostě, do budoucna“ (7. minuta, 22. sekunda). Jak je vidět, Dana svého otce nepovažuje za někoho, kdo by se nějakým významným způsobem promítl do jejího pozdějšího života.

Ani v oblasti pomoci od rodičů se situace nemění. První zajímavostí je, že Dana je na rodičích finančně nezávislá. Její rodiče se o její rozpočet téměř nezajímají. To stejné bohužel platí i o její škole. Rodičům jde podle jejích slov hlavně o to, aby dostudovala. Na mou upřesňující otázku, kdyby se opravdu potřebovala s něčím svěřit, za kým by šla, odpovídá takto: „Z rodiny... No, záleží podle toho, jaký by to byl asi problém, ale myslím si, že nejdřív bych se o tom asi bavila s nějakou kamarádkou“ (11. minuta, 53. sekunda). Tyto informace k situaci v Danině rodině postačí, aby si každý udělal dost jasný obrázek. Teď se budu věnovat jejímu partnerovi Petrovi.

Proces seznámení se svým současným partnerem popisuje Dana opravdu zevrubně. Já se budu snažit zdůraznit ty nejdůležitější situace. Seznámila se s ním na internetu. Bylo to tehdy, když „tenkrát ještě hrozně letěly profily na Lidech (*lide.cz*) (...) To jsem si myslela bůhvíco, že jo, naivka pitomá, sedmnáctiletá“ (13. minuta, 3. sekunda). Následně se náhodně potkali

v hospodě, což byl takový první impuls, aby se jeden o druhého zajímali. Navzdory tomu, že si celkem často dopisovali a vyměnili si i telefonní čísla, se podle Daniných slov jejich vztah příliš nevyvíjel. Z toho důvodu se začala vídat s jiným klukem, jenže tenhle vztah nebyl podle jejích představ. Poté se zase začala více vídat s Petrem. Tento pokus už vedl k definitivní známosti.

Na partnerovi ji nejvíce upoutal vzhled a to, že se s ním cítila dobře. Ovšem jako daleko důležitější shledávám její odpověď na otázku, čeho si na partnerovi cení nejvíce v současné době: „Že je obrovsky rodinně založenej. To... To prostě... Mně úplně hrozně na něm se líbí. A že pro mě udělá fakt cokoliv“ (17. minuta, 18. sekunda). Sama Dana poté rozvíjí teorii, že partnerovo rodinné založení je pro ni primární hlavně kvůli zkušenostem z vlastní rodiny. Ta druhá část kopíruje názory ostatních účastnic, kde je důležitá pomoc a opora.

V současné době nežije s partnerem ve společné domácnosti, ale zkušenost s tím mají. Nemusel jsem se ani ptát, proč už spolu nežijí, Dana mi odpověděla sama: „Nó, zkusili jsme si to a jako nebylo to úplně špatný, až do té doby, co jsem potom začala pracovat a blbnout, že jo, že, prostě, jsem byla s tím Ondrou (...) asi to bylo to hlavní, kvůli čemu jsme se možná i rozešli (*s Ondrou*), (...) já jsem tam jakoby tu budoucnost neviděla, kdežto teď, když jsem prostě s Petrem, tak jsem klidná“ (18. minuta, 36. sekunda). Čili, důvodem, proč spolu s Petrem nežijí je, že měla krátký vztah s Ondřejem. Ten však nevydržel kvůli tomu, že Ondřej bydlel u rodičů a neustále se jim musel podřizovat, což platilo i pro Danu. Ta, jelikož neměla takové rodinné zázemí, nechtěla se dávat všanc jeho rodičům. A jelikož neviděla východisko, vztah s ním ukončila. Poté se spolu s Petrem k sobě vrátili a jak sama poznamenává, opět to bylo k něčemu dobré. Zde je také jistá paralela Dany a její matky. Obě dvě zabředly do určité krize, když se začaly více věnovat své práci.

V současné době tedy jejich interakce probíhá v podobě návštěv. Dana bydlí doma, avšak hledá si vlastní bydlení, protože: „Mě to doma s našima nebaví, docela jako, jsem si to představovala trošičku jinak, než to je, a hlavně, prostě, tam nechci bejt“ (20. minuta, 42. sekunda).

Podle Dany má její partner „na rozdíl teda ode mě, mně přijde, že dobře fungující rodinu, obrovský rodinný zázemí si myslím, že tam je, a má o dva roky starší ségru a jinak žádný nevlastní sourozence (...) (*jeho rodiče*) jsou spolu pořád, protože mamka přišla v osmnácti do jinýho stavu“ (21. minuta, 25. sekunda). Partner si s každým z rodičů rozumí v něčem jiném, ale spíše inklinuje ke své matce, což nám opět může doložit přímo Dana: „Ale teď, co tam jezdíme na ty návštěvy, tak mi přijde, že je víc jakoby upoutanej na tu mamču (...) tak mi z toho vyplynulo, že ta mamka je taky jakoby ta, ne která by tomu doma šéfovala, ale prostě že má navrch, protože, když to řeknu hloupě, je finančně zajištěná (...) ale myslim si, že na tu mamku je (*Petr*) docela dost (...) nevim, nó, prostě si myslím, že je trošku mamánek, no“ (22. minuta, 14. sekunda).

Rozdíly mezi sebou a svým partnerem popisuje Dana takto: „Co se týče společenskýho vystupování, nebo tohlencto, tak Petr je třeba daleko víc uzavřenej člověk. Já nemám problém se začít bavit, prostě, s cizím člověkem, když jdu do jinýho prostředí, rychle se orientuju. A mám i lepší prostorovou orientaci, než třeba on, ačkoliv on to, prostě, nechce přiznat (...) rozhodně jsem víc tolerantní, než on, že prostě, jemu píše třeba kolegyně z práce, mně to nevadí (...), ale mně jakmile se ozve třeba nějakej kamarád, i když ví, že je to kamarád, prostě jo, tak nemá z toho dobrej pocit“ (23. minuta, 41. sekunda). Tento pocit určitého ohrožení může částečně pramenit z již jednou uskutečněného odloučení, ovšem to je pouze domněnka. Daleko přesvědčivějším důvodem nejspíše bude negativní zážitek z dětství. Ten se však již týká situace v partnerově orientační rodině.

Dana mi to vysvětlila takto: „Vim, že Petr, když byl menší, nevím kolik mu bylo, nějak kolem deseti, tak vím, že taky měly nějaký problémy doma, né že by taťka vyloženě zahejbal, nebo tak, jenom si psal s nějakou paní, mamka na to přišla a prostě ho odlifrovala (...) a potom po nějaký době (...) se zase domů vrátil, jenomže ona to v sobě má zakořeněný, oni si prostě tu minulost, to má Petr právě po mamce, že voni se toho jakoby nedokážou zbavit, ne že by si to připomínali, ale maj to na paměti, vědí, co se stalo a počítaj s tím, že třeba se to může odehrát znova “ (25. minuta, 37. sekunda). To by bylo k minulosti rodiny. V současné době, jak je již uvedeno výše, rodina funguje dobře, pokud je něco potřeba udělat, udělá se to hned, na rozdíl od rodiny Dany, kde je třeba vše složitě naplánovat.

Zajímavý stav panuje i v otázce, se kterým z Daniných rodičů má partner lepší vztah. Opět budu citovat její slova: „Já si nemyslím, že má Petr s mejma rodičema nějak extra dobrej vztah. Von jako dokonce je přesvědčeněj i o tom, že naši ho moc v lásce nemaj, čemuž jako já zase nechci moc hovět (...) ale spíš jako vím, že jsem to poznala třeba i s tím Ondrou, že se k němu chovali jinak, (...) jako, vím, že Ondřej by jim byl sympatičtější, ale s ním jsem se zase necejtila já dobře (...) říkám, hele, prostě, žít s Tebou budu já, ne moji rodiče“ (27. minuta, 51. sekunda). Dále říká, že „jako, menší komunikační problém, že je asi s mamkou, s tou se třeba normálně bavěj (...), ale když bych to měla posoudit jako, ke komu asi víc Petr jako tak nějak inklinuje, prostě vím, (...) že se zastával spíš táty, když já jsem obhajovala jako víc mamku, takže si myslím, že s tátou“ (28. minuta, 44. sekunda). Velice problematické je vysvětlení partnerových vztahů k rodině Dany. Proto je uvádím pouze v rámci spekulací. To, že se partner cítí nepříjatý, může pramenit z toho, že se ještě s Daninými rodiči nepoznali do takové míry, aby mezi nimi vzniklo pouto, natož aby se Petr mohl cítit jako respektovaný. Dalším složitým aspektem je jeho podpora Danina otce. Ta může pocházet už z pouhého faktu, že sama Dana hájila matku. Také k tomu

mohl přispět fakt, že manželé obou rodin žili nějaký čas odděleně od sebe. Znalost pocitů vlastního otce mohla Daninu partnerovi získat přehled o celé situaci a vytvořit si na ni vlastní názor.

Poslední část, tedy interakce mezi Danou a partnerovou rodinou, je také plná překvapení. Abych nikoho nepřipravil o zážitky, budu se dále držet schématu, který jsem nastolil u tohoto rozhovoru, tedy co nejvíce autentických informací. K jejich prvnímu seznámení došlo při této příležitosti: „No, tak to bylo docela... Na mě to byla krátká doba, protože já jsem, Petr je můj první jako vážný vztah, prostě, kdy jsem si já ho mohla přivést domů a zároveň i von, takže... to bylo... fakt mě to přišlo, že je to docela rychlý. Bylo to tenkrát na předávání maturitních vysvědčení čtvrtáků, to bylo někdy... začali jsme spolu chodit v tom květnu a tohle se odehrálo v červnu, někdy na začátku“ (...) (29. minuta, 26. sekunda). Celé setkání mělo následující průběh: „Vono bylo tenkrát po dešti, byla docela zima a najednou jsme vyšli k takovejmu, prostě k vrátkům a vím, že jsem se ptala, kam jako deme, a von řekl, že domů (...) no, takže, zařukal na dveře, otevřela mamka, já jsem zůstala koukat jak blázen, protože jsem si ji představovala úplně jinak (...) opak byl víceméně pravdou, ale vo to je to příjemnější (...) a Petr mě představil jako Danu a já (...) jsem řekla: „Dobrý den, já jsem Dana“ místo „Dobrý den, já jsem“ (*a použít příjmení*), tak to bylo takový srandovní (...) a furt na mě (...) štěkala jeho Betyнка a já jsem se jako (...) bála jsem se, že bude jako hodně žárlit, že přestane žrát a tó, no a nakonec dobrý“ (30. minuta, 30. sekunda). Zaráží mne, že ačkoliv popisuje svůj vztah s Petrem jako první vážný, o odstavec výše je jasně uvedeno, že její rodiče by více souhlasili s Ondřejem jako partnerem pro svou dceru. To znamená, že se s ním nutně museli poznat osobně. Neumím si představit situaci, kdy by něčí rodiče byli nadšení z někoho, koho ještě ani neviděli a znají ho pouze z vyprávění své náctileté dcery. Dále mne zaujala Danina neohroženost, kdy byla postavena před hotovou věc a vypořádala se s ní s přirozeností, jakou by

sama od sebe za jiných okolností nečekala. Její poslední poznámka ohledně partnerova psa mi silně evokuje strach z utrpení cizí osoby, které zavinila ona sama.

Vztah s partnerovou matkou popisuje následovně: „Popovídám si s ní daleko líp asi, než s vlastní mamkou, protože mamka má tendenci prostě všechno hrozně rozebírat, všechno řešit; (...) nechápe, že já nemám čas ji sáhodlouze poslouchat“ (32. minuta, 26. sekunda). Také Daně vadí, že po tom, co se matčín zdravotní stav zhoršil, nemluví už o ničem jiném, než o tom, co ji zrovna bolí a v podstatě už nevnímá, co jí kdo říká, zaměřuje se pouze na sebe.

Dana se s partnerovou rodinou vídá poměrně často. Přespává u nich třikrát až čtyřikrát týdně. Partner u ní doma spát nechce, jednak samozřejmě kvůli výše popsanému vztahu, jednak protože, že Dana má pokojíček společný se sestrou a partner ji nechce rušit.

Co se týče aktivit v partnerově rodině, Dana soudí, že přerušení vztahu s Petrem jí v určitém směru pomohlo. V Ondrově rodině se naučila jakési asertivitě. Zkrátka jsou ty vztahy na takové úrovni, že si může říct, co sama chce a s partnerovými rodiči komunikuje rovnocenně. Jiná situace ovšem nastává, když se přestane jednat o bezvýznamné záležitosti, „jakmile přijde na řešení tědlenctěch jako rodinnej těch, tak né, že já jdu stranou, ale že jako sama cejtim, že prostě todlecto není jakoby pro mě, že se toho třeba nechci účastnit“ (38. minuta, 14. sekunda). Co se týče partnera jako prostředníka, zpočátku mu vyčítala, že se s ní nechtěl bavit o rodinných záležitostech. Také jí vadilo, že se jí nezastal a že říkal něco jiného před Danou a něco jiného před svými rodiči. Nejvíce ji zřejmě mrzel ten fakt, že se raději hádal s ní, než se svými rodiči, neboť Dana to prožívala právě naopak. Ovšem i v této situaci pomohlo oběma partnerům již zmíněné přerušení vztahu.

Poslední poznámky se týkají vztahu Dany k partnerově rodině. Kromě toho, že tvrdí, že s ní nemá problém, věnuje se ještě partnerově otci, o kterém

dosud příliš nemluvila. „Když mám říct, z koho bych třeba měla trošičku větší respekt, nebo s kým si rozumím třeba míň, tak to bude stoprocentně taťka, jo, protože... na něm to i vidím, že prostě přemejšlí, pro mě přemejšlí jinak, ale možná ve skutečnosti je to tím (...), že já přemejšlím jinak“ (41. minuta, 35. sekunda). Následně sama sebe kritizuje v tom smyslu, že nad jakoukoliv událostí velice přemýšlí. Ale i v tom směru, co by se stalo, kdyby se v určitém okamžiku rozhodla jinak. To, že se každým problémem příliš zaobírá, dokládá záhy při popisování situace, kdy se její partner rozhodoval o koupi nárazníku auta. Když projevila svůj nesouhlas s vyhlídnutým kusem, obrátil se partner na svého otce, který mu volbu schválil a zároveň řekl Daně, že tomu nerozumí. Tato poznámka, která byla podle mého názoru ke všemu myšlena nadneseně, Danu dle jejích slov mrzela. A nezbyvá, než jí věřit zaprvé tento fakt, a zadruhé i její sebekritiku ohledně rozebírání problémů na základě změny, která se s ní stala při popisu této situace. Bylo jasné, že se s tímto faktem ještě nesmířila a i během rozhovoru celý incident rozebírala.

Na otázku, jak se cítí v jejich domácím prostředí, zachvacuje Danu určitá nostalgie. Předtím jsem se dozvěděl, že už u partnera doma týden nebyla. A po tom, co vypovídá na následujících řádcích, jsem věděl, proč se její nálada tak náhle změnila: „Je mi tam strašně fajn a já jsem to vlastně i Petrovi řekla, že já to tam... prostě tu rodinu fakt cejtim, když tam přijdu (...) a já jsem hlavně i Petrovi řekla už několikrát za tu dobu, co jsme spolu, tak jsem mu řekla, že je to možná blbý, ale že tam si tu rodinu možná i trošičku nahrazuju, já se tam cejtim kolikrát daleko líp než doma (...) něco takovýho bych jako chtěla mít doma taky“ (45. minuta, 7. sekunda).

Je jasné, že Dana má ve své rodině velice dobrý příklad toho, jak si to rozhodně nepřeje. Na druhou stranu, v partnerově rodině našla opačný příklad a jak jsem již uvedl výše, je jasné, že ji nebude dělat problém, tyto principy prosazovat i ve své rodině. To má podle mého názoru velkou šanci na

úspěch, neboť i její partner je na tyto principy zvyklý, tudíž nebudou mít problém, učit se něco nového. Její poslední poznámka svědčí o alespoň o jednom potvrzení mé původní teorie o tom, že je možné nalézt nový domov v nové rodině.

S Danou jsem vedl bez přehánění dvojnásobně delší rozhovor, než s jakoukoliv jinou účastnicí. Pozitivní dopad to mělo na informace, kterých se mi dostalo opravdu nepřeborné množství. Měl jsem problém vybrat to nejzajímavější, neboť mi Dana poskytla opravdu mnoho faktů a popsala mnoho svých zkušeností. Dokladem toho je opravdu velké množství vypuštěného textu, který sice rozváděl citované informace, ale pro celkové nastínění situace nebyl nezbytný. Validitu získaných dat zvyšuje i její snaha popsat každé téma co nejpřesněji, což dokládá velké množství slov typu „prostě“, „jako“ či „jakoby“.

8.5 Účastnice 5

Pro pátou účastnici použiji jméno Eva. K situaci v orientační rodině mi prozrazuje, že má o čtyři roky mladší sestru a také rozvedené rodiče. Rozvod proběhl konkrétně o prázdninách mezi přechodem ze základní na střední školu Evy. Když jsem pátral po příčinách rozvodu, řekla mi, že „tak úplně do toho, úplně do toho nevidím, jak to tam vzniklo, v těch dospělých, ale důvod byl asi ten že, podle mýho, že má matka má vyšší vzdělání, než můj otec, a myslím si, že jí v nějaký části života, když se vrátila z mateřský do práce, že jí to přestalo jakoby imponovat (...), ale neříkám, že to tak opravdu je“ (1. minuta, 4. sekunda). K tomuto už pouze připojím informaci o tom, že počet dětí byl dohodnutý oběma rodiči.

Průběh jejich manželství se odvíjí od situace v rodině. Dětství popisuje jako opravdu příjemné, nepamatuje si nic, co by mohla zmínit, například nějaký šrám na duši. Jako nejtěžší období uvádí samozřejmě dospívání, což samo o sobě je tou nejsložitější etapou života mladého člověka. V případě Evy to bylo

navíc umocněno rozvodem jejích rodičů, který „byl takovej trochu těžší, jako ne úplně hrůza, ale nebylo to jednoduchý, jakože žádný rozvod není (...), takže v tu dobu to bylo takový složitější, ale jinak to dětství bylo opravdu bez chyby, bych řekla“ (3. minuta, 59. sekunda).

Co se týče působení rodičů na výchovu Evy, předkládá mi obraz, který ani jednoho z rodičů nevyzdvihuje, ani nesráží. Zkrátka popisuje to, jak to u nich v rodině vypadalo a teoreticky by asi i vypadat mělo: „Myslím si, že se to určitě nedá takhle rozdělit, jestli někdo víc nebo míň, myslím si, že do té doby toho rozvodu, nebo ještě nějakou dobu před tím rozvodem ta rodina fungovala tak, jak měla, přesně tak, jak rodina fungovat má. Vychovávala nás máma i táta a každé třeba v trochu jiný situaci. Táta spíš na zahradě krmil zvířata, takže jsme trávili venku čas s ním, doma zase spíš třeba s mamkou, že jsme jí zase pomáhali s vařením. Úplně jako klasická rodina“ (1. minuta, 45. sekunda).

Z výše uvedeného usuzuji, že Eva má ze svého dětství celkem jasnou představu o tom, „jak rodina fungovat má“. Ale to, že se její rodiče rozvedli, jak jsem již uvedl, pro ni asi v nejnevhodnější dobu, totiž v dospívání, mohlo těmto představám velmi citelně ublížit. Ideály o rodině, které si v dětství vytvořila, mohl narušit fakt, který popisuje následující téma, totiž zda jeden z rodičů uděloval více zákazů či trestů. Na to mi odpovídá: „Myslím si, že v tom dětství ne, že rodiče byli jakoby, co si pamatuju, jako jednotní (...) potom před tím rozvodem už táta dával víc zákazů, máma ne, ale to si myslím, že bylo spíš z důvodu, že se proti sobě vymezovali a že máma jakoby třeba na truc tátovi mi chtěla něco dovolit“ (2. minuta, 33. sekunda). Podle mého názoru to její matka dělala spíše proto, aby se svou dcerou podpořila dobrý vztah a přiklonila si jí na svou stranu. To by mohlo ohrozit její důvěru v rodinu a v to, čemu jako mladší věřila. Zda to opravdu zničilo její představy, se dozvídám v tématu vzoru rodičů, na což mi odpovídá takto: „Měla jsem asi v mámě, ale teď už... teď už nemám. Teď už jsem... Jednoho dne jsem se probudila a zjistila jsem, že

rodiče jsou taky lidi (...), že maj taky svý chyby, taky svý problémy, a prostě jsem zjistila, že nechci žít tak, jako žili oni, nechci mít názory, jaký oni maj“ (3. minuta, 9. sekunda). Z uvedených faktů mohu říct, že se Eva nenechala ovlivnit zkušenostmi ze svého dětství, že „přestříhla pupeční šňůru“ a že půjde svou vlastní životní cestou.

Poslední poznámka o Evině rodině se věnuje tomu, od kterého z rodičů se jí dostává více pomoci. Na tuto otázku se jí velice těžce odpovídá. Je zřejmé, že ani jednomu z rodičů nechce ublížit tím, že by druhého postavila do důležitější role. Každému přisuzuje něco. S matkou bydlí, což znamená, že se s ní samozřejmě více vídá, ale s otcem také nemá špatný vztah. Její nevyhraněnost a obava z ublížení jednomu z rodičů nejlépe ukazuje následující popis: „S tátou si voláme, hodinový telefonáty a jednou za čas tam teda jedeme na návštěvu, ale nebereme to. Já to беру jako návštěvu, ale on vždycky zdůrazňuje, že to není návštěva, že jsme tam taky jako doma, samozřejmě. (...) No, cejtím se tam spíš jako na návštěvě, ale ne kvůli tomu že, ne kvůli němu, že on by dělal něco špatně, ale prostě tím, že tam nejsem tak často, já tam opravdu jezdím jednou za čas a nevyznám se tam v kuchyni“ (5. minuta, 15. sekunda).

Další část se věnuje Evinu partnerovi. Seznámila se s ním, když nastoupila na gymnázium. Jejich první střetnutí probíhalo následovně: „Seznámili jsme se v jedné hospodě, kam mě přivezla kamarádka, protože se chtěla s mým partnerem seznámit, a věděla, že on tam bude. A mně se tam vůbec nechtělo, ale tak nechtěla jsem bejt zlá kamarádka, tak jsem šla a nakonec jsem se s ním seznámila já“ (6. minuta, 7. sekunda). K tomu, co ji tehdy na partnerovi upoutalo, mi sděluje, že „ani se mi tak nelíbil jako fyzicky, né že by byl ošklivej, ale že prostě to nebylo „ah, ten je krásnej“, ale hlavně charisma (...) celkově, něco z něj vyzařovalo, co se mi líbilo“ (6. minuta, 40. sekunda). A na partnerovi si v současné době nejvíce váží jeho tolerance a pracovitosti. Také dodává, že „pro mě je důležitý, aby mi imponoval, to je asi nejdůležitější“ (7.

minuta, 53. sekunda). Zde opět shledávám určitou paralelu s jejími rodiči, konkrétně s její matkou, v tom, že také potřebuje mít za partnera někoho, ke komu může vzhlížet. Pro Evu je v současné době nejdůležitější, že má její partner práci, kterou ona obdivuje. Takže v současné době jejich vztah vypadá perspektivně.

Vzhledem k tomu, že Eva bydlí s matkou, což je zmíněno výše, nežije s partnerem ve společné domácnosti. V této otázce, tedy jak často a kde se s partnerem navštěvují, panuje velmi zajímavá situace, posuďte sami: „Vypadá to všelijak, mám asi deset domovů momentálně (...) vídáme se zhruba tak tři dny v týdnu (...) a to tak, že vždycky buď jsme u nás, nebo u nich doma, nebo jedu k přítelovi, protože on bydlí zase jakoby s tátou, protože jeho rodiče jsou mimochodem taky rozvedený (...), takže on bydlí s tátou, ale jeho táta má přítelkyni, takže byt je často prázdný (...) pak u nás, já mám pokoj v patře (...) další možnost je jet k jeho mámě, která má byt, ale současně se stěhuje do baráku, takže ten byt je často taky volnej, nebo jezdíme právě do toho baráku, pak maj ještě jednu chalupu (...) nebo prostě v tom bytě, kde vlastně přítel teďka bydlí (...) oficiálně bydlí u táty, ale jinak přes týden bydlí vlastně v Praze (...) takže to tak střídáme, jsme spolu, co můžeme“ (8. minuta, 20. sekunda). Žádné pevnější kořeny, kromě bytu Eviny matky, a celková neuspořádanost by mohly způsobovat určité potíže ve v zakotvení jedince k čemukoliv, k místu, k partnerovi a podobně. Avšak vzhledem k tomu, že Eva je již dospělá, a jak je již uvedeno výše, ví, že chce jít vlastní životní cestou, tak se není třeba obávat nějakého výrazného dopadu na psychickou stránku její či partnerovu. Tato neuspořádanost způsobuje pouze to, že s každým z rodičů se oba partneři vidí velice krátce.

A nyní k situaci v partnerově rodině. Partner má pouze jednoho sourozence a je to bratr-dvojče. Základní fakt už známe, jeho rodiče jsou taktéž rozvedeni a stalo se to v jeho osmnácti letech. Co se týče vztahu Evina partnera

k jeho rodičům, příliš se s nimi nevidá. Napomáhá k tomu samozřejmě jednak jejich rozvod, jednak také to, že oba nemají stálé místo pobytu, otec pobývá u přítelkyně, matka zase tráví více času na cestách mezi bytem a domem, tudíž se většinu času míjejí. Jejich vztah však Eva popisuje jako dobrý a „zdravý“, pod čímž si představuji, že není na ani jednom z nich obzvláště závislý.

Co se týče rozdílů mezi Evou a jejím partnerem, v názorech jsou podle ní povětšinou jednotní. Rozdíly vidí ve vlastnostech, což ovšem považuje za pozitivní z důvodu doplňování. Konkrétně je to například tento případ: „Já jsem... Já dělám všechno na 100%, i když sice nemusím, a on zas je takovej spíš klidnej, takže se tak jako vyrovnáváme. Já ho nutím, aby dělal věci pořádně, on mě nutí, abych víc odpočívala“ (12. minuta, 37. sekunda). Navíc zde také vidí jednu velkou výhodu: „Myslím si, že nás oba celkově jako trošku poznamenal, ne ve špatným slova smyslu, ty rozvody těch našich rodičů, takže tím jsme si utvrdili to, že my chceme prostě mít rodinu jinak, dělat to jinak a v tom se prostě shodneme“ (12. minuta, 55. sekunda). Tento fakt dokládá výše zmíněnou v otázce vlastních životních rozhodnutí. Zbývá už jenom dodat, se kterým z Eviných rodičů má partner bližší vztah. Z toho, co Eva říká, je jasné, že jejich kontakt neprobíhá na nijak blízké úrovni. Jsou to zřejmě pro sebe vzájemně cizí lidé. Konkrétně jejich interakce probíhá na úrovni, kterou popisuje Eva takto: „Ani s jedním nemá problém, ale ani s jedním si moc nesesedne, aby si popovídali. U táty je to tím, že oba dva maj úplně jiný, jak názory, tak zájmy (...) a s mámou to je na takový tý klasický... „jak ses měl ve škole“ a tak“ (14. minuta, 25. sekunda).

K úplně prvnímu setkání Evy a partnerových rodičů došlo při velice neobvyklé příležitosti: „Na prvním rande mi ujel vlak, takže jsem u přítele spala (...) ráno, když zrovna jeho mamka šla na záchod, takže jsme se potkaly na záchodě na chodbě a tak ráno si mě potom teprve přišla prohlídnout“ (15. minuta, 15. sekunda). Jenom doplním, že s jeho otcem se seznámila asi 14 dní

poté, protože to již bylo v době, kdy se schylovalo k jejich rozvodu. Po jejich prvním seznámení se s jeho rodiči velice rychle sblížila, nemá problém s nimi sama sedět například při čaji, když přítel potřebuje pracovat. Ovšem, jak je již popsáno výše, příliš často se nesetkávají díky různým bydlištím.

Od otázky, jak se podílí na aktivitách v partnerově rodině, postupně Eva utekla na to, jak by to chtěla mít zařízené ve své rodině, to ale vůbec nevádí, jelikož i to je velice cenná informace. A dále popisuje i celý vztah s partnerovou rodinou: „Vod začátku mě brali dycky, oni dělaj hodně oslav a srazů rodiny (...) u nich todleto funguje, u nás bohužel ne, proto já bych chtěla, aby to, aby já jsem prostě založila právě s přítelem takovou rodinu, kde to bude fungovat, kde bude ta rodina vopravdu něco znamenat a kde si ta rodina dokáže spolu sednout a povídat si, to já jakoby taky moc neznám (...) a když mě zezačátku na všechny tyhle rodinný oslavy brali (...) takže to pro mě bylo příjemný, že jsem jako cejtla, že někam patřím, a že mě berou hned od začátku (...) oni mi to jakoby řekli doslova prostě „chodíš s naším synem, takže prostě patříš do rodiny“, což je opravdu příjemný slyšet“ (19. minuta, 10. sekunda). Eva zde velice výstižně popisuje potřebu jedince někam patřit. To, že nám někdo řekne, že jsme součástí nějakého kolektivu, velice spolehlivě uspokojí touhu po sounáležitosti.

Co se týče partnera jako prostředníka, nalézám podobnou situace jako v případě Dany. Zpočátku se jí zdálo, že se jí partner nezastává. V současné době je situace o poznání lepší. Uvádí k tomu dva hlavní důvody: „Zaprvý, že oni už mě ještě víc berou a už si nedovolej třeba něco, co si dovolili, když jsme spolu chodili na začátku, taky to, že von už se mě víc třeba zastane a už to ani není tolik potřeba a hlavně já jsem taky pochopila ten jeho pohled. Von ví, že by tím nezískal, protože zná tu povahu svejch rodičů“ (21. minuta, 12. sekunda). Nemůžu si pomoci, ale to, že se situace zlepšila, není díky partnerovi, ale zapříčinila to změna Evy a jeho rodičů. Zaprvé, to, že se více znají, znamená, že

vědí, co si jeden ke druhému mohou dovolit a nevznikají spory, do kterých by partner musel vstupovat. A zadruhé, Eva pochopila jeho důvody, proč s rodiči nechce diskutovat. Čili, v tomto místě vidí Eva svého partnera podle mého názoru o mnoho v lepším světle, než to ve skutečnosti je.

A ke konci jako obvykle, přímé vztahy účastnice s partnerovou rodinou. Jak již bylo řečeno, jeho rodina jí přímo řekla, že patří do rodiny, což já osobně považuji za velice významný mezník na cestě začleňování. Ovšemže se nevyhnula určitým problémům jak s matkou, tak s otcem. Ale povětšinou to byly pouze jiné představy ohledně řešení určitých problémů, konkrétně proti Evě nic nenamítají. A další podobnost s Danou se ukazuje při odpovědi na poslední otázku, tedy, jak se Eva cítí v partnerově rodině. „Jako doma, i když zase (...) ono těch domovů (...) v každém asi trochu jinak (...) ale celkově bych řekla, že se cejtím jako doma, možná i víc, než jako u sebe doma, u svejch rodičů, protože, myslím, že tam je taková vřelejší atmosféra, která tě víc jako pohltí“ (22. minuta, 56. sekunda).

Zpočátku to tak sice nevypadalo, ale s delším povídáním se mi stále více zdálo, že je Eva ze své rodiny zklamaná. Na druhé straně je z různých odpovědí cítit, jak jí záleží na tom, aby ani jednomu z rodičů neublížila. S problémy může jít za oběma, oba se podíleli na její výchově. Z toho se dá usuzovat, že její dětství bylo opravdu naplněné, ovšem pouze do okamžiku rozvodu jejích rodičů. Závěr pouze potvrdil mé podezření. Partner, který prožil stejnou zkušenost, je, podle mého názoru, v tomto případě výhodou, kterou oba dokážou zužitkovat. Jediné, na co by si oba partneři měli dát pozor je setrvání v určitém Evině vzhlížení k partnerovi. Pokud se to poruší, je možné, že se, navzdory touze jít si vlastní cestou, zachová obdobně jako její matka.

S Evou se mi pracovalo dobře, odpovídala sice rozvláčněji, déle přemýšlela, ale to bylo zřejmě způsobeno snahou říci vše přesně tak, jak to

doopravdy je. Potvrzuje to zejména její nervozita při popisování vztahu s jejími rodiči.

9 Závěr

Práce měla odpovědět na otázku, jak začlenění do partnerovy rodiny probíhá či probíhalo. Nejde tedy pouze o to říct, zda se nějaký předpoklad potvrdil, či nikoliv. Přesto bych rád poukázal na několik jevů, které se u většiny účastnic objevovaly, a několik otázek, na které našly podobnou odpověď, či některé zvláštnosti, které mne v průběhu rozhovorů překvapily.

Pokud půjdu postupně po otázkách, první překvapení na mě čekalo v tématu výchovy, kdy mně Cecílie sdělila, že v její výchově se angažovali její starší sourozenci ve stejné míře jako rodiče. Vzhledem k věkovému odstupu (nejmenší je deset let) se to dá pochopit, spíše mě zarazilo její přiznání situace a také to, že sourozencům nevyčítá jejich počínání.

V otázce vzoru rodičů pouze Cecílie vyjádřila jednoznačný názor, že se snaží jít v jejich stopách. U prvních dvou účastnic se k vzoru rodičům příliš nehlásí, u posledních dvou účastnic se zase objevuje vzor v mládí, poté ovšem docházejí k tomu, že teď již tomu tak není.

Smutným faktem je to, že pouze Adéla považuje manželství svých rodičů za šťastné, na všech ostatních našly účastnice něco, co kalí celkový dojem. Navíc ve dvou případech žili oba manželé po nějakou dobu odděleně. V případě Evy manželství sice vypadalo jako šťastné, ovšem kvůli rozdílnosti ve vzdělání jejich rodičů nevydrželo.

A poslední otázka ohledně orientační rodiny účastnic, totiž, který rodič účastnicím více pomáhá, většina odpověděla, že záleží na problému. Eva zdůrazňuje rovnost obou rodičů a vztah Dany a jejích rodičů je na tak špatné úrovni, že by s jakýmkoliv problémem vyhledala nejdříve jednu ze svých známých.

V části, která se věnuje partnerovi každé z účastnic, se v první otázce prostředí seznámení zkušenosti zhruba půlí. Dvě účastnice se se svým partnerem seznámily na internetu a ostatní na společenských akcích, jako

diskotéka či koncert. Stejná situace panuje i v prvním impulzu. Dvě účastnice zmiňují charisma, zbylé tři upoutal nejprve vzhled partnera. Jako další kritéria jsou zmiňována například společné názory. V současnosti si účastnice partnerů nejvíce váží pro to, že jsou jejich oporou. Jako druhá vlastnost vede pracovitost. Matouškova slova, že „žena potřebuje muže pečlivě prověřovat, aby se ujistila, že je schopen dlouhodobě pečovat nejen o dítě, ale v době po porodu i o ni. Proto také ve všech průzkumech atraktivity mužů jako partnerů vedou muži pracovití, cílevědomí, bohatí, mocní, o něco starší než žena, aniž by příliš záleželo na jejich zevnějšku“ (Matoušek, 2003:16), potvrzuje ta část o pracovitosti. Část o zevnějšku již není úplně stvrzující, ale dalo by se to přisoudit nízkému věku účastnic při seznámení. Kromě Dany nemá žádná účastnice zkušenosti se společným bydlením. Některé účastnice již mají jasno, jiné o dětech teprve přemýšlejí, ale vesměs mateřství plánují všechny.

První seznámení s partnerovými rodiči proběhlo většinou do jednoho měsíce, pouze Adéla vyčkávala o měsíc déle, zřejmě ze strachu z rozdílnosti obou partnerů. První seznámení probíhalo u všech účastnic dobře, žádná se nesetkala s chladným přijetím, či dokonce že by ji rodiče partnera odmítli. Taktéž další setkání vesměs probíhala dobře, i lépe než ta první.

Na otázku aktivit v partnerově rodině 3 účastnice odpověděly nejprve, že pomáhají s nádobím a vařením. Teprve po upřesnění jsem mohl konstatovat, že kromě Barbory nemá žádná účastnice možnost zvrátit situaci, která by se nevyvíjela podle jejích představ. Mohou se sice k jednotlivým aktivitám vyjádřit, ale nemají žádnou moc se jich nezúčastnit, když už ne naplánovat jiné. Také pro mě bylo překvapením, že partneři účastnic by se v případě rozdílných názorů nepostavili za své partnerky. Hájili by zájmy rodiny, či v některých případech pravdu. Potvrzuje to teorii o tom, že muži se neradi hádají se svými rodiči.

Při odpovědích na otázku, jak si myslí, že je přijímá partnerova rodina, jsem se vesměs setkal se znejistěním účastnic. I když v předchozích částech popisovali své vztahy s jeho rodinou jako velmi dobré, na konkrétní otázku odpovídali neurčitě a nechávali prostor pro to, že by se mohly mýlit. Přičemž ani jedna neměla jakoukoliv špatnou zkušenost. Dvě účastnice si v jeho rodině připadají dobře, ale nikoliv jako doma. Zbylé tři si v jejich prostředí jako doma připadají. Dvěma dokonce bylo přímo řečeno, že jsou součástí rodiny. Nejvíce mne překvapilo, že dvě z pěti účastnic podpořily, jak jsem již nastínil, odvážný názor, že v nově získané rodině lze nalézt něco, co můžeme pojmenovat nový domov. Týká se to Dany a Evy. U obou je to zřejmě podmíněno zklamáním ze své rodiny. Nakonec však celá situace vyznívá pozitivně. Ani jedna z dívek neztratila naději a díky partnerovi a jeho rodině mají šanci „začít“ nový život.

9.1 Celkový závěr

Můj předpoklad, že po dvou minimálně strávených letech přišla chvíle, kdy se jedinec setká s rodinou svého protějšku, se potvrdil s velkou rezervou. Na druhé straně, omezení kritérií účastníků zahrnutých výzkumu pouze na například dva společně strávené měsíce by nezaručilo dostatečnou znalost poměrů v partnerově rodině. V nejdelším případě trvalo seznámení s rodiči partnera dva měsíce. To by sice mohlo potvrzovat hypotézu o úspěšnosti vztahů, nicméně mohu říci, že problémy popsané v teoretické části, například nezáměr o partnerovu rodinu, se nepotvrdily. Naopak, všechny účastnice měly k mnou popsanému tématu, co říci. V případě Dany dokonce byla situace taková, že sama od sebe sdělovala informace v takovém množství, že rozhovor s ní trval dvakrát déle, než druhý nejdelší rozhovor. Tento fakt mi velmi pomohl, abych se mohl zorientovat v její situaci, která vyznívá v porovnání s ostatními účastnicemi zřejmě nejméně příjemně. Navíc se s takto získanými informacemi pracovalo o poznání lépe a mají dle mého názoru větší výpovědní hodnotu na rozdíl od informací, na které jsem musel podávat upřesňující

dotazy či názorné příklady odpovědí a účastnice na ně přesto odpovídaly strohými větami.

Na tomto místě bych také všem účastnicím rád poděkoval za jejich čas, ochotu a sdílnost při rozhovorech vedených s nimi.

Ze zkušeností získaných výzkumem mohu říci, že v dnešní době stále ještě tradice rodiny úplně neupadla. Je jasné, že má cenu se zabývat rodinnými příslušníky, i těmi, kteří nejsou z vlastní rodiny, a trávit s nimi čas. Na základě rozhovorů mohu říci, že odpovědí na výzkumnou otázku by mohlo být toto. Začleňování do partnerovy rodiny probíhá podle následujících pravidel. Pokud v sobě dva mladí lidé najdou něco, co je přitahuje, a tento vztah se ukáže být životaschopným i po době, kterou oba uznají za vhodnou, následuje představení protějšku svým rodičům. Další průběh závisí na okolnostech. V úvahu samozřejmě připadají další setkávání a utužování vztahů. Jiný průběh nastává například u případu Evy, která by se svým partnerem měla navštěvovat v podstatě čtyři domácnosti. Zde je situace složitější, jak časově, tak i citově. Ale dlouhodobý proces je ve své podstatě totožný. Stejně jako situace mohou být různé i cíle jednotlivých aktérů seznamování. Někomu stačí, když s partnerovými rodiči udržuje běžné komunikační vztahy, a netouží po větší blízkosti. Jako protipól tu máme chybějící pocit domova z dětství, který si partner může, pokud tomu nikdo z rodiny nebrání, nahradit v nově získaném rodinném kruhu.

10 Zdroje:

- 1) BERGER P. L., Luckmann T.: *Sociální konstrukce reality*, Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, 1999, 1. vyd., 214. s., ISBN: 80-85959-46-1
- 2) ČSÚ: *Rozvodovost*, 2012, dostupné online: www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost, citováno: 3. 3. 2013
- 3) ČSÚ: *Vybrané demografické údaje v České republice*, 2012, 4 s., dostupné online: http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/0101.pdf, citováno: 12. 3. 2013
- 4) FORWARDOVÁ S.: *Když vám příbuzní otravují život*, Motto, Praha, 2004, 1. vyd., 272 s., ISBN: 80-7246-201-6
- 5) JANOUŠKOVÁ N. a kol.: *Umění žít ve dvou*, Naše vojsko, Praha, 1967, 1. vyd., 208 s.
- 6) KRATOCHVÍL S.: *Manželská terapie*, Mach, Hradec Králové, 1992, 2. vyd., In MATOUŠEK O.: *Rodina jako instituce a vztahová síť*, SLON, Praha, 2003, 3. rozšíř. a přepr. vyd., 161 s., ISBN: 80-86429-19-9
- 7) MATOUŠEK O.: *Rodina jako instituce a vztahová síť*, SLON, Praha, 2003, 3. rozšíř. a přepr. vyd., 161 s., ISBN: 80-86429-19-9
- 8) MIOVSKÝ M.: *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*, Grada, Praha, 2006, 1. vyd., 332 s., ISBN: 80-247-1362-4
- 9) MOŽNÝ I.: *Rodina a společnost*, SLON, Praha, 2006, 1. vyd., 311 s., ISBN: 80-86429-58-X
- 10) MOŽNÝ I.: *Sociologie rodiny*, SLON, Praha, 2002, 2. vyd. upravené, 250 s., ISBN: 80-86429-05-9
- 11) MPSV: *Analýza zaměstnanosti*, 2011, 77 s., dostupné online: http://www.mpsv.cz/files/clanky/12927/Analyza_zamestnanost_2011.pdf citováno: 11. 3. 2013
- 12) PLAŇAVA I.: *Manželství a rodiny*, Doplněk, Brno, 2000, 1. vyd., 296 s., ISBN: 80-7239-039-2
- 13) RUPPERT F.: *Symbióza a autonomie : Traumata z narušeného systému rodinných vazeb*, Portál, Praha, 2011, 1. vyd., 272 s.. ISBN: 978-80-262-0004-8
- 14) SINGLY F.: *Sociologie současné rodiny*, Portál, Praha, 1999, 1. vyd., 128 s., ISBN: 80-7178-249-1
- 15) VÝROST J., SLAMĚNÍK I. (Eds.): *Sociální psychologie*, Grada, Praha, 2008, 2. rozšíř. a přepr. vyd., 408 s., ISBN: 978-80-247-1428-8

11 Přílohy

- 1) Výzkumné otázky
- 2) CD s rozhovory

Příloha č. 1

Výzkum

Forma: Polostrukturované interview

Výzkumná otázka: Jak u účastníků probíhá či probíhalo začleňování do partnerovy rodiny?

A. Úvod

- I. Přivítání; ujištění, že data budou použita pouze pro výzkum a nebude s nimi nijak dále nakládáno; potvrzení předchozího souhlasu o zaznamenání průběhu rozhovoru

B. První část – situace v účastníkově orientační rodině

- I. Jaká je vaše pozice v orientační rodině
- II. Dovedl/a byste posoudit, zda byl tento počet dětí plánovaný?
- III. Dovedl/a byste posoudit, který z vašich rodičů se více podílel na výchově?
- IV. Jak výchova ve vaší rodině probíhala?
- V. Máte či měl/a jste v jednom z vašich rodičů svůj životní vzor?
- VI. Jak byste popsal/a manželství vašich rodičů?
- VII. Dovedl/a byste posoudit, který z vašich rodičů vám v současné době více pomáhá a jak?
- VIII. Dovedl/a byste posoudit, který z vašich rodičů dokáže více uplatnit svou vůli?

C. Druhá část – účastníkův partner

- I. Jak jste se se svým současným partnerem seznámili?
- II. Co vás tehdy na partnerovi upoutalo?
- III. Čeho si na partnerovi ceníte v současné době nejvíce?
- IV. Žijete s partnerem ve společné domácnosti?

D. Třetí část – situace v partnerově orientační rodině

- I. Jaká je pozice vašeho partnera v jeho orientační rodině?
- II. Dovedl/a byste posoudit, na koho z partnerových rodičů se váš partner více upíná, popř. upínal?
- III. Dovedl/a byste popsat rozdíly mezi Vámi a Vaším partnerem?
- IV. Dovedl/a byste popsat situaci v partnerově rodině?
- V. Dovedl/a byste posoudit, se kterým z vašich rodičů má váš partner lepší vztah?

- VI. Dovedl/a byste posoudit, který z vašich rodičů dokáže více uplatnit svou vůli?
- E. Čtvrtá část – proces začleňování do partnerovy rodiny
- I. Po jaké době od prvního seznámení jste byl/a představen/a rodičům vašeho partnera?
 - II. Jak seznámení probíhalo?
 - III. Jak probíhala další setkání?
 - IV. Podílíte se na aktivitách partnerovy rodiny?
 - V. Jak působí Váš partner v roli prostředníka mezi Vámi a jeho rodinou?
 - VI. Dovedl/a byste posoudit, jak vás přijímá partnerova rodina?
 - VII. Jak se cítíte v jejich domácím prostředí?